

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Prevence rizikového chování na střední odborné škole

Bakalářská práce

Autor: Michaela Vychodilová

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Jirsáková, Ph.D.

2020

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Prevence rizikového chování na střední odborné škole

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila, a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V ..... dne .....

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mé vedoucí bakalářské práce paní PhDr. Jitce Jirsákové, Ph.D. za všechny poskytované podmínky, cenné rady, odborné vedení a ochotu při zpracování mé bakalářské práce. Děkuji také řediteli, školnímu metodikovi prevence a respondentům z vybrané střední průmyslové školy za jejich ochotu a vstřícnost při realizaci výzkumných šetření, které jsou součástí této práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá prevencí nelegálních návykových látek na střední odborné škole. V teoretické části je provedena literární rešerše, která obsahuje základní pojmy a informace o rizikovém chování v období dospívání, základní terminologii návykových látek, možné závislosti na nich a druhy a účinky nelegálních návykových látek. Dále popisuje vhodnou prevenci ve školském zařízení a s tím spojený preventivní program, metodika prevence, výchovného poradce, školská a ostatní poradenská zařízení. Závěr teoretické části je věnován situaci drog v ČR. Praktická část je složená z kvalitativního a kvantitativního šetření. Na dané střední odborné škole byl proveden rozhovor se školním metodikem prevence a uskutečnilo se dotazníkové šetření žáků, zaměřené na informovanost žáků, prevenci školy a názory žáků na nelegální návykové látky. Na základě zjištěných skutečností z těchto šetření jsou doporučeny možné návrhy a opatření, které by měly vést ke zlepšení prevence rizikového chování v oblasti nelegálních návykových látek.

Klíčová slova

střední odborná škola, adolescent, prevence, nelegální návykové látky, preventivní program

Abstract

The bachelor thesis deals with the prevention of illegal addictive substances at secondary vocational school. In the theoretical part is carried out a literature review, which contains basic concepts and information on risky behavior during adolescence, basic terminology of addictive substances, possible dependence on them and types and effects of illegal addictive substances. It also describes appropriate prevention in school facilities and related preventive program, prevention methodology, educational counselor, school and other counseling facilities. The conclusion of the theoretical part is devoted to the situation of drugs in the Czech Republic. The practical part consists of qualitative and quantitative research. An interview with the school prevention methodologist was conducted at the given secondary vocational school and a questionnaire survey of pupils focused on pupils' information, school prevention and pupils' opinions on illegal addictive substances was carried out. Based on the findings of these investigations, possible suggestions and measures are recommended to improve prevention of hazardous behavior in the area of illicit addictive substances.

Keywords

secondary vocational school, adolescent, prevention, illegal addictive substances, prevention program

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1 Cíl a metodika	11
2 Období adolescence	12
2.1 Vztah k rizikovému chování	12
2.2 Způsoby adaptace	12
3 Rizikové chování	14
3.1 Typy rizikového chování	14
4 Základní terminologie návykových látek	17
4.1 Závislost	17
4.2 Druhy a účinky návykových látek	18
4.2.1 Kanabinoidy (Kan)	19
4.2.2 Psychostimulancie (Stim)	19
4.2.3 Opiáty	20
4.2.4 Halucinogeny (Hal)	20
4.2.5 Těkavé látky	21
5 Legislativa užívání návykových látek	22
6 Prevence zneužívání návykových látek	23
6.1 Preventivní program	25
6.1.1 Soubor aktivit pro preventivní program	26
6.2 Školní poradenská pracoviště	27
6.2.1 Školní metodik prevence	27
6.2.2 Výchovný poradce	28
6.3 Poradenská zařízení	28
7 Situace v oblasti drog v ČR	30

7.1	ESPAD	30
7.2	Národní monitorovací středisko	30
PRAKTICKÁ ČÁST		32
8	Charakteristika střední odborné školy	32
9	Metodika	34
9.1	Kvalitativní výzkum.....	34
9.2	Kvantitativní výzkum.....	34
9.3	Rozhovor se školním metodikem prevence	35
9.4	Dotazníkové šetření.....	38
9.4.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření.....	38
9.5	Vyhodnocení výzkumných otázek	54
10	Návrhy zlepšujících opatření	56
ZÁVĚR		58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		60
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....		64
SEZNAM PŘÍLOH.....		65

ÚVOD

Problematika drog je stále aktuální. Věnují se jí mnozí autoři v knihách, slyšíme o ní v médiích a na internetových stránkách je několik webů, které se touto tematikou zabývají. Přesto je dle statistik uživatelů nelegálních návykových látek a drogově závislých mnoho. Několik z nich stále navštěvují střední školu a čísla se nezmenšují. Je potřeba této problematice věnovat stálou pozornost. Snažit se předejít nebo snížit výskyt a šíření rizikového chování.

Užívání návykových látek je mezi dospívajícími stále větším problémem. Dospívání je proces, při kterém se jedinec mění po všech stránkách. Někteří jedinci se z mnoha důvodů rozhodnou užít nelegální návykové látky a můžou se na nich stát závislými. Je proto vhodné začlenit do školního prostředí prevenci tohoto rizikového chování a přiblížit žákům rizika s tím spojené, vysvětlit jaký vliv mají drogy na jejich zdraví a vést žáky ke správné životní cestě – k zdravému životnímu stylu bez drog.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit současnou prevenci nelegálních návykových látek na střední odborné škole a případně vytvořit vhodná doporučení ke zkvalitnění preventivního programu školy.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části byly vysvětleny pojmy adolescence, rizikové chování, terminologie návykových látek zaměřená na nelegální návykové látky, prevence a užívání drog v České republice. Veškeré pojmy byly vypracovány dle odborné literatury a staly se základem pro praktickou část práce. V té byla vybrána střední odborná škola a bylo provedeno kvalitativní a kvantitativní šetření. Na základě zjištěných skutečností z těchto šetření byly doporučeny možné návrhy a opatření, které by měly vést ke zlepšení prevence rizikového chování v oblasti nelegálních návykových látek.

K výběru tématu práce mě vedla osobní zkušenost s prevencí na základní škole. Pracuji na základní škole jako asistentka pedagoga a pohybuji se tedy i v oblasti prevence našeho školského zařízení. Zajímalo mě proto, jak prevence probíhá na škole střední.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce bylo zjistit současnou prevenci rizikového chování na zvolené střední odborné škole v oblasti nelegálních návykových látek. Na škole byl proveden rozhovor se školním metodikem prevence a bylo realizováno dotazníkové šetření mezi žáky. Následně na základě zjištěných skutečností bylo vytvořeno doporučení ke zkvalitnění preventivního programu školy.

V teoretické části práce byla provedena literární rešerše z dostupných zdrojů, obsahující základní pojmy a informace z oblasti prevence rizikového chování, rizikového chování v období dospívání, rizikového chování zaměřené na nelegální návykové látky, charakteristika adolescence.

Praktická část práce vycházela z teoretických východisek bakalářské práce, bylo realizováno kvalitativní šetření – rozhovor se školním metodikem prevence a také kvantitativní dotazníkové šetření mezi žáky na vybrané střední odborné škole. Na základě zjištěných skutečností z těchto šetření byly doporučeny možné návrhy a opatření, které by měly vést ke zlepšení prevence rizikového chování v oblasti nelegálních návykových látek v dané střední odborné škole.

2 Období adolescence

Dospívání je období, které se nachází mezi dětstvím a dospíváním, od 10. do 20. let. Osobnost jedince se změní po somatické, psychické i sociální stránce. Významnou roli mají biologické, psychické a sociální činitele. Adolescenti chtějí co nejdříve získat větší práva a svobodu rozhodování, ale potíže mají u přijímání povinností a zodpovědnosti (Vágnerová, 2012, s. 367-368).

Vágnerová (2012, s. 369-370) dělí dospívání na dvě fáze:

1. Raná adolescence: 11-15 let
2. Pozdní adolescence: 15-20 let

Kabíček (2014, s. 22-31) časově rozděluje adolescenci do tří etap:

1. Časná adolescence: 10-13 let
2. Střední adolescence: 14-16 let
3. Pozdní adolescence: 17-19 let

2.1 Vztah k rizikovému chování

Boninová, Cattelinová a Ciairanová (in Sobotková, 2014, s. 34) stanovily způsoby a důvody chování a jednání, které umožňují přejít období dospívání. Tyto adaptační ustálené úkony a aspekty socializace jsou poté spojovány s rizikovým, nebo bezpečným chováním. Znamená to, že tyto způsoby chování nejsou typické pouze pro výtržnické jednání, ale pro období adolescence obecně.

Důvody chování vymezené primárními způsoby chování:

1. Formování identity. Nápodoba dospělých, vyhledávání nových zážitků, překračování limitů, experimentování.
2. Vztahy s vrstevníky. Komunikace, napodobování, sdílení zážitků a emocí.
3. Vztahy s dospělými. Zkoumání limitů, diferenciací, opozice.

2.2 Způsoby adaptace

Sobotková (2014, s. 34-36) rozepisuje typy způsobu chování v adolescenci do několika bodů, hlavní výčet z nich:

- **Nápodoba dospělých.** Adolescenti zažívají pocit dospělosti tím, že napodobují činnosti dospělých, např. kouření, pití alkoholu, sexuální chování. Ostatní základní rysy dospělosti jim ale stále chybí.
- **Dosažení autonomie.** Adolescent zvládne dělat nezávislá rozhodnutí, které nejsou nikým ovlivněny. Např. při užívání drog, stravovacích návyků, sexuálního chování.
- **Identifikace a diferenciaci.** Vytvoření své identity, odlišení se od dospělých. Identifikace a diferenciaci probíhá skupinově, buď rizikově (kouření se skupinou), nebo bezpečně (společné chování na koncert).
- **Sebepotvrzování a experimentování.** Často se spojuje s ohrožujícími a náročnými kroky, např. hraní riskantních her, nebezpečné řízení auta.
- **Překročování limitů.** Adolescenti chtějí jít proti pravidlům a zákonům. Chtějí mít svá vlastní rozhodnutí.
- **Vyhledávání nových zážitků.**
- **Vnímání vlastní kontroly.**
- **Coping (zvládání) a únik.** Užití návykových látek, poruchy příjmu potravy a jiné jako cesta ke zvládnutí neúspěchu.
- **Komunikace.** Hlavně s vrstevníky.
- **Sdílení zážitků a emocí.**
- **Napodobování, soutěživost.**
- **Zkoumání reakcí a limitů.** Adolescenti zkusí limity nastavené dospělými a čekají co se stane, pokud jsou pravidla porušena.

3 Rizikové chování

V oblasti rizikového chování je několik různých definic. Nesoulad terminologie je zapříčiněn různými teoretickými východisky, nebo zdůrazňováním zdravotního, sociálního či normativního kontextu. Celkově je pojem rizikové chování nadřazený k termínům problémové, asociální, delikventní, antisociální a disociální chování. Mnohé teorie se snaží vysvětlit jádro těchto chování biologickými, psychologickými, sociálními příčinami a jejich kombinacemi (Sobotková, 2014, s. 39-40).

Dle Macka (2003, s. 184) rizikové chování vede k psychickým nebo zdravotním potížím jedince, ostatních osob, majetku nebo prostředí.

Rizikové chování je určitý vzorec chování, díky kterému dochází ke zvýšení zdravotních, sociálních, výchovných a jiných rizik pro jedince i společnost (Miovský, 2010, s. 30-31).

„Motivací k rizikovému chování může být mimo jiné touha po vzrušení, vybočení ze stereotypu, vyhledávání dobrodružství, experimentování, ale i vrstevnický tlak“ (Sobotková, 2014, s. 85).

3.1 Typy rizikového chování

Základní typy rizikového chování (Národní strategie primární prevence, 2019):

- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování;
- záškoláctví;
- závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling;
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů;
- spektrum poruch příjmu potravy;
- negativní působení sekt;
- sexuální rizikové chování;
- syndrom CAN;
- sebepoškozování;

- domácí násilí.

Základní typy rizikového chování dle Sobotkové (2014, s. 40-41):

- záškoláctví;
- lhaní;
- agresivita, agresivní chování;
- šikana, kyberšikana, násilné chování;
- obecně kriminální jednání;
- vandalismus;
- závislostní chování;
- rizikové chování na internetu;
- rizikové sexuální chování;
- rizikové chování v dopravě;
- extrémní rizikové sporty, hazardní aktivity;
- užívání anabolik a steroidů;
- nezdravé stravovací návyky;
- extremismus;
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus.

Základní typy rizikového chování dle Miovského (2010, s. 24):

- záškoláctví;
- šikana a extrémní projevy agrese;
- rizikové sporty, rizikové chování v dopravě;
- rasismus, xenofobie;
- negativní působení sekt;
- sexuální rizikové chování;
- závislostní chování;
- poruchy a problémy spojené se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte;
- poruchy příjmu potravy.

Popis jednotlivých rizikových chování:

Šikana a extrémní projevy agrese popisuje Miovský (2010, s. 75-76) jako takové chování, při kterém chce osoba záměrně ublížit druhé osobě (ublížení na zdraví), sobě

(sebepoškozování), nebo věcem (vandalismus). Rasismus a xenofobie je dle něj soubor takových projevů, které potlačují zájmy a práva menšin.

Záškolačství je přestupek, při kterém žák záměrně zanedbává školní docházku. Obvykle bývá spojováno s dalšími typy rizikového chování, například zneužívání návykových látek, gambling a jiné (Metodické doporučení MŠMT, příloha č. 11, 2010).

Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě jsou činnosti, u kterých osoba vystavuje sebe nebo druhé nepřiměřeně vysokému riziku ublížení na zdraví, či ohrožení života v okruhu sportovních činností nebo v dopravě. Jsou to například extrémní sjezdy horských kol v nebezpečném terénu bez ochranných pomůcek, ježdění pod vlivem psychoaktivních látek, závody aut za běžného provozu a jiné (Miovský, 2010, s. 76).

Spektrum poruch příjmu potravy jsou poruchy, které jsou způsobeny vzorci rizikového chování ke vztahu k příjmu potravy (Miovský, 2010, s. 77-78).

Do **negativního působení sekt** patří sociální skupina, jejíž členové vyznávají stejný ideologický koncept, kterým se odlišují od svého okolí. Postupně dochází k sociální izolaci, manipulaci a dalším extrémním zásahům do soukromí zúčastněných členů (Metodické doporučení MŠMT, příloha č. 17, 2010).

Sexuální rizikové chování je soubor projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik. Sexuální rizikové chování je například nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, promiskuitní chování. Patří zde také kombinace více typů rizikového chování: zneužívání návykových látek a rizikový sex, zveřejňování intimních fotografií na internetu (Miovský, 2010, s. 76-77).

Závislostní chování je užívání legálních návykových látek, nelegálních návykových látek, gambling, problémy spojené s nezvládnutým užíváním počítače, závislost na virtuálních drogách, závislost na nakupování (Sobotková, 2014, s. 40).

Do poruch a problémů spojených se **syndromem týraného a zanedbávaného dítěte** patří projevy, které jsou spjaté s následky týrání, zanedbávání, či zneužívání (Miovský, 2010, s. 78).

4 Základní terminologie návykových látek

Vzhledem k zaměření práce dále budou více rozepsány pouze návykové látky.

Látky, které primárně působí na centrální nervovou soustavu se nazývají látkami psychoaktivními. Tyto látky způsobují změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování. Bývají používány v lécích, rekreačně, nebo pro rituální a duchovní účel. Tyto látky mohou být návykové, a proto jsou někdy jako návykové látky označovány (Metodické doporučení MŠMT, příloha č. 1, 2010).

Nešpor (2003, s. 25) považuje za návykovou látku každou přírodní nebo chemickou látku, měnící duševní stav jedince, měnící myšlení a cítění jedince, anebo jeho jednání.

Zábranský (2003, s. 15) definuje návykovou látku jako jakoukoliv látku, která změní jednu nebo více funkcí, pokud je dána do živého organismu.

4.1 Závislost

Kabíček (2014, s. 51-52) uvádí, že závislost na návykových látkách je chronické relabující onemocnění, které se projevuje nutkáním vyhledat drogu, užívat drogu, nemít kontrolu ke vtahu k návykovým látkám a mít negativní emoční reakce, pokud není možnost si drogu vzít.

Dle Hajného (2001, s. 14) je závislost onemocnění, při kterém má jedinec naléhavou touhu po účincích drogy a užívá tuto drogu i přesto, že mu droga způsobuje několik nepříjemných problémů. Důvody pro další užívání mohou být osobní překážky, nuda, stres, tlak vrstevníků, nemoc.

Kabíček (2014, s. 53-54) popisuje psychologickou cestu do závislosti do čtyř fází:

1. **Experiment.** Kontakt s návykovou látkou, často motivován sociálně. Většina lidí poté odstupuje (z důvodu nepříjemného zážitku, negativního vztahu k droze, nabyté informace ohledně návykových látek) a nadále abstinuje. K odstupu nemusí být nápomocná jiná osoba.
2. **Užívání** (okouzlení drogou). Jedinec pro sebe nachází pozitivní vlivy návykové látky (lepší uplatnění a adaptace mezi vrstevníky – z introverta se stává extrovert).

3. **Problémové užívání** (stádium dvojí identity). Dostavují se první problémy, převážně sociálního charakteru, například problémy ve škole, s policií, četná školní absence, zhoršení prospěchu aj.
4. **Závislost.**

4.2 Druhy a účinky návykových látek

Návykové látky lze rozdělit do skupin dle několika hledisek (OSPOD a návykové látky, 2018):

- Legalita a společenská akceptace:
  - **Legální a společensky přijatelné** – jedná se o látky běžně dostupné, společensky tolerované. Např.: alkohol, nikotin, léky, kofein.
  - **Nelegální** – výroba, přechovávání, prodej nebo distribuce těchto látek je stíhána podle platné legislativy.
- Zdroj:
  - **Přírodní** – přirozená rostlinná forma. Např.: konopí, lysohlávky.
  - **Syntetické** – látky vyrobené pouze chemicky. Např.: amfetamin, LSD.
  - **Polosyntetické** – látky v přirozené rostlinné formě, doupřravené chemicky. Např.: kokain vyrobený z lístků keře koky.
- Působení na psychiku zdravého člověka:
  - **Tlumivé látky** – navozují stav uvolnění, zklidnění, zpomalení reakcí, pasivitu, ospalost, spánek. Např.: heroin, morfin, opium.
  - **Povzbuzující látky** – mizí únava, potřeba spánku, pocit hladu. Zvyšuje se výkon, přichází pocit síly, euforie. Např.: kokain, pervitin.
  - **Halucinogeny** – mění kvalitu vědomí, intenzitu a hloubku prožívání, vnímání prostoru a barev. Jedinec má sluchové a zrakové halucinace. Např.: LSD, lysohlávky, konopí.
  - **Těkavé látky** – tlumivé účinky, často dochází k poškození mozku a je snadné smrtelné předávkování. Např.: organická rozpouštědla jako toluen, aceton.

Dělení návykových látek dle Kabička (2014, s. 73-91):

- alkohol;

- kanabinoidy;
- nikotin;
- psychostimulancia;
- opiáty;
- halucinogeny;
- těkavé látky;
- gamahydroxybutyrát;
- benzodiazepiny.

Vzhledem k zaměření práce dále budou více rozepsány pouze některé nelegální návykové látky.

4.2.1 Kanabinoidy (Kan)

Konopné látky (marihuana, hašiš) jsou nejčastější drogou zvolenou k experimentování. Kan jsou zneužívány několika způsoby, například kouřením, nebo perorálním užitím. Z krátkodobých účinků způsobují zdravotní i psychické problémy. První přichází pocit blaženosti, euforie, zpomalení času. Při vyšších dávkách se dostaví střídání nálad (euforie a poté strach), zuřivost, deprese, halucinace. Kouření Kan způsobuje sníženou psychomotorickou reaktivitu, manuální obratnost, kognitivní funkce. Při dlouhodobém užívání vzniká závislost. Dále působí dlouhodobě na kognitivní funkce a mohou být spouštěčem psychiatrických onemocnění. Ovlivňují neuropsychický vývoj jedince a duševní zdraví. Dlouhodobí uživatelé mají sníženou výkonost ve zpracování informací, u verbálního vyjadřování a v matematických schopnostech. Jedinci mohou trpět depresí a úzkostí. Odvykací stav začíná po 24 hodinách, vrcholí po 72 hodinách a mizí po 1-3 týdnech od přerušení užívání. Projevy jsou podrážděnost, úzkost, zhoršení nálady, snížení chuti k jídlu (Kabiček, 2014, s. 76-79).

4.2.2 Psychostimulancie (Stim)

Stimulanty jsou látky, které patří do povzbudivých návykových látek. Řadí se zde pervitin, kokain, extáze. Psychostimulancie jsou většinou zneužívány při tanečních akcích. Látky se užívají šňupáním, inhalací, nitrožilně, nebo perorálně.

Dlouhodobé a krátkodobé účinky jsou věnovány popisu pervitinu. Při krátkodobém užívání pervitinu se vytváří falešný pocit štěstí a pohodlí. Jedinec je plný euforie, má zvýšenou sebedůvěru, pocit duševní a fyzické výkonnosti. Má sníženou chuť k jídlu a spánku. Jedinec většinou mívá samovolné záškuby svalových vláken, pohybové stereotypie a mimovolní pohyby. Dále má jedinec zrychlený tok myšlenek, zrychlený srdeční tep, přehnanou povídavost, výraznější pocení, skřípání zubů aj. Stav trvá 6 až 14 hodin. Po odeznění přichází podrážděnost, agrese, ospalost. Mezi rizika patří například ztráta váhy, paměti, nevolnost, bolest hlavy, halucinace, narušení spánkového rytmu. Nadměrné dávky poté mohou přivodit křeč, záchvaty, či smrt. U dlouhodobého užívání pervitinu vzniká silná psychická závislost. Rozvoj závislosti trvá několik měsíců. Pro uživatele je těžké chodit pravidelně do školy, či zaměstnání. Jedinec ztrácí sociální kontakt s lidmi. Dlouhodobé užívání může způsobit poškození jater, ledvin, plic, podvýživu, klinickou psychózu, poškození mozku, poškození krevních cév, infarkt, mrtvice. Odvykání může trvat několik týdnů až měsíců (OSPOD a návykové látky, 2018).

4.2.3 Opiáty

Opiáty mají především tlumivý účinek. Většina uživatelů si drogu aplikuje nitrožilně. Užívanou drogou je například heroin. Mezi krátkodobé účinky patří apatie, která se střídá s nespavostí, únavou a podrážděností. Nejčastěji probíhá útlum dýchání, který ohrozí jedince na životě. Při dlouhodobém užívání může nastat syndrom závislosti. Abstinenci příznaky mohou způsobit zdravotní potíže jako bolest svalů, křečovitě bolesti břicha, akutní průjem (Metodické doporučení MŠMT, příloha 1, 2010).

4.2.4 Halucinogeny (Hal)

Halucinogeny se dělí na syntetické (LSD) a přírodní (lysohlávky, mochromůrka červená, šalvěj divotvorná). Krátkodobé účinky vyvolají změny ve vnímání, myšlenkách, emocích a vědomí (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28 příloha 1, 2010). Po opakovaném užití halucinogenů mohou nastat problémy jako jsou vizuální halucinace (bez užití drogy), či oční poruchy (Kabíček, 2014, s. 87).

4.2.5 Těkavé látky

Těkavé látky jsou chemické látky, které mají narkotický účinek., například toluen, aceton, složky některých lepidel, ředidel a rozpouštědel. Uživatelé drogu aplikují převážně inhalací (igelitovým sáčkem, napuštěným hadříkem). Krátkodobé účinky se podobají opilosti: nabuzení, krátká euforie s poruchami vnímání (zrakové, sluchové halucinace). Efekt odeznívá po několika minutách, poté nastává spánek. Při dlouhodobém užívání může nastat poškození mozku, toxické poškození jater a ledvin, poleptání dýchacích cest. Těkavé látky vyvolávají psychickou závislost (Kalina, 2008, s. 360-361).

5 Legislativa užívání návykových látek

Přehled některých legislativních předpisů, které se vztahují k návykovým látkám a školnímu prostředí (Legislativa: užívání návykových látek, 2019):

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 je národní strategie protidrogové politiky na období 2019 až 2027. Hlavním cílem je snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže a minimalizovat jeho vznik.
- Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 72/2005 Sb. je vyhláška, která stanovuje činnost škol, školských zařízení v oblasti primární prevence a udává jejich oprávnění. Více je rozepsána v kapitole Prevence zneužívání návykových látek.
- Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, vyhláška č. 317/2005 Sb. je vyhláška, která udává příslušnosti specializačního studia pro oblast prevence rizikového chování.
- Spolupráce školských zařízení s policií ČR č. 25 884/2003-24 jsou informace ohledně spolupráce škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže.

Metodické doporučení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28, který udává základní terminologii v souladu s EU, definuje preventivní program a dělá doporučení (Metodické doporučení MŠMT, příloha 1, 2010).

6 Prevence zneužívání návykových látek

Obecně se dá říci, že prevence rizikového chování je soubor intervencí a různých přístupů, které mají stejný cíl: zamezit, nebo snížit výskyt a šíření rizikového chování (Miovský, 2010, s. 13-14).

Prevence se dělí na (Co je prevence, 2019):

- **Primární.** Předchází vzniku rizikového chování u jedinců, kteří se s rizikovým jevem nevyskytují. Dále jí dělíme na specifickou a nespecifickou.
- **Sekundární.** Předchází vzniku, či rozvoji rizikového chování u jedinců, kteří jsou rizikovým jevem ohroženi.
- **Terciální.** Předchází zdravotním a sociálním potížím v důsledku rizikového jevu.

Vzhledem k cílům práce je práce dále zaměřena na primární prevenci.

Do specifické primární prevence patří aktivity a programy, kterými lze dosáhnout omezení výskytu rizikového chování žáků ve škole. Jedná se o (Metodické doporučení MŠMT, příloha 1, 2010):

- **Všeobecnou prevenci**, zaměřenou na širší okruh jedinců, aniž by byl dříve zjištěn rozsah problému nebo rizika. Cílem je zabránit zahájení rizikového chování, případně oddálit nástup.
- **Selektivní prevenci**, zaměřenou na jedince, u kterých lze předpovídat zvýšený výskyt rizikového chování. Cílem je zabránit nástupu, případně zabránit přechodu k jinému rizikovému jevu.
- **Indikovanou prevenci**, zaměřenou na jednotlivce a skupiny, u nichž byl pozorovatelný jeden nebo více typických rizikových faktorů v oblasti sledovaného jevu. Cílem je zabránit přechodu do chronických stádií.

Do nespecifické primární prevence patří takové aktivity, které přímo nesouvisí s rizikovým chováním, ale pomáhají snížit vznik a rozvoj rizikového chování. Jedinci využívají svůj volný čas například v zájmových kroužcích, sportovních a volnočasových aktivitách a v jiných programech. Mimoto zde jedinci dodržují určitá společenská pravidla a jsou odpovědní za sebe a svá jednání (Rozdělení primární prevence, 2019).

Miovský, Zapletalová, Skácelová (2010, s. 39-41) vytvořili obecná kritéria, která se označují za zásady efektivní primární prevence:

- Komplexnost a kombinace mnohočetných strategií. Preventivní programy je třeba zpracovávat komplexně.
- Kontinuita působení a systematickosti plánování. Programy na sebe musí navazovat a doplňovat se.
- Cílenost a adekvátnost informací i forem působení. Je třeba určit, pro jakou cílovou skupinu je program určen. Musí se zohlednit věk, míra rizikovitosti, vědomosti, sociokulturní zázemí, etnická příslušnost aj.
- Včasný začátek preventivních aktivit.
- Pozitivní orientace primární prevence a demonstrace konkrétních alternativ.
- Využití „KAB“ modelu. Orientovat programy nikoliv pouze na úroveň informací, ale na kvalitu postojů a změnu chování.
- Využití „peer“ prvku, důraz na interakci a aktivní zapojení. Zapojit vrstevníky ke snížení rizikového chování. Jejich aktivní účast, iniciativa, výměna názorů.
- Denormalizace. Normy a hodnoty se změny natolik, že jedinci rizikové chování nepřipadá žádoucí. Celkově jde o zvýšení povědomí o daném problému.
- Podpora protektivních faktorů ve společnosti. Vytvářet podpůrné a pečující prostředí.
- Nepoužívání neúčinných prostředků. Používat pouhé poskytování zdravotnických informací, programy postavené na odstrašování, zastrašování, přehánění následků.

Zásady efektivní primární prevence dle Národní strategie primární prevence (2019):

- Partnerství a společný přístup.
- Komplexní řešení problematiky primární prevence rizikového chování. Tvorba preventivních programů, vzájemné propojení subjektů v rámci primární prevence, koordinace v řešení problémů.
- Kontinuita působení a systematickosti plánování. Prevenci vést systematicky a dlouhodobě, jednorázové aktivity nejsou efektivní.

- Uplatňování ověřených dat a hodnocení efektivity. Aktivity realizovat až po analýze současné situace, problémech, potřebách, prioritách, tzn. na vědeckých faktech, ne domněnkách.
- Racionální financování a garance kvality služeb.
- Zacílení a adekvátnost informací i forem působení. Aktivity musí odpovídat cílové skupině a věku jedinců.
- Včasný začátek preventivních aktivit.
- Pozitivní orientace primární prevence.
- Orientace na kvalitu postojů a změnu chování. Využití „KAB“ modelu.
- Práce v malých skupinách. Maximálně 30 účastníků.
- Reakce na aktuální potřeby. Sledovat nové trendy, vývoj skupiny.

6.1 Preventivní program

Preventivní program je dokument patřící školskému zařízení, vytvořen na jeden školní rok, který obsahuje především výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, rozvíjení osobnosti, emocí a komunikace. Na jeho tvorbě se podílí školní metodik prevence a kontroluje ho Česká školní inspekce. Preventivní program podporuje aktivity žáků, různé formy preventivní práce s žáky a podílí se na něm všichni pedagogičtí pracovníci školy ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků, kteří nedosáhli osmnácti let. Vyhodnocení preventivního programu je průběžné a na konci školního roku se posoudí, jestli byl program kvalitní a efektivní. Současně se hodnocení objeví ve výroční zprávě o činnosti školy (Školský zákon, 2019).

Cíle preventivních programů dle Kabíčka (2014, s. 118):

- Sdělovat pravdivé a ověřené informace.
- Přisvojit si základní návyky a dovednosti pro situace, kdyby žáci byli v kontaktu s někým, kdo jim návykové látky nabídl.
- Motivovat žáky ke zdravému životnímu stylu.
- Minimalizovat rizikové faktory.
- Oddálit první zkušenosti s návykovými látkami.

Kabíček (2014, s. 118-120) rozepisuje základní body, které by preventivní program měl obsahovat:

- Komu je program určen?
- Partner při řešení prevence?
- Cíl minimálně preventivního programu?
- Metody, které použijeme?
- Harmonogram činností.
- Volba prostředí.
- Reálně vyčíslení nákladů na aktivitu.
- Jak dopadly cíle?
- Zmapování možností (Co nás potěšilo? Co nás trápí?).
- Proč jsme se rozhodli řešit daný problém?
- Vytvořit postup do budoucna.
- Průběžná kontrola realizace programu.

6.1.1 Soubor aktivit pro preventivní program

Pražské centrum primární prevence uveřejnilo metodiku pro tvorbu minimálně preventivního programu (Manuál pro tvorbu Minimálního preventivního programu, 2010). Lze v něm najít například tyto aktivity:

- **Blok primární prevence.** Komplexní a dlouhodobá aktivita. Zahrnuje informace o dané problematice. Můžeme využít řízenou diskusi, interaktivní hry aj.
- **Beseda.** Besedy se zúčastňují jednotlivci s lektorem. Lektor vede rozhovor, mapuje znalosti, názory a postoje žáků. Odpovídá na dotazy, dává prostor pro vlastní vyjádření.
- **Komponovaný pořad.** Jednorázový program, který je spojený s uměleckou formou (divadelní představení, film). Následuje diskuze.
- **Pobytová akce.** Akce realizována mimo běžné prostředí jednotlivců. Podmínkou je zajistit návaznost na další aktivity.
- **Situační intervence.** Neplánovaná aktivita, která vychází z dané aktuální situace, která žádá okamžitý zásah pracovníka preventivního programu.
- **Individuální konzultace.**

- **Skupinová práce.** Její součástí je nácvik sociálních a komunikačních dovedností. Zvyšování sebedůvěry, rozvoj schopnosti spolupracovat.
- **Vzdělávací kurz.** Vzdělávací kurz zahrnuje teorii o daném problému a nácvik praktických dovedností.

Na aktivity v oblasti primární prevence může přispět ze státního rozpočtu, při splnění podmínek, také MŠMT. Cílem této podpory je, aby ve školských zařízeních byly realizovány dlouhodobé a smysluplné aktivity, které sníží hrozby vzniku rizikového chování u žáků (Výzva MŠMT, 2019).

6.2 Školní poradenská pracoviště

Poradenské služby ve škole jsou obvykle zajištěny jedním z řad pracovníků, například: školním metodikem prevence, výchovným poradcem nebo školním psychologem. Nejčastěji tyto poradenské služby zajišťují výchovní poradci a školní metodici prevence. Náplně práce těchto pracovníků udává vyhláška č. 72/2005 Sb. Za tyto poradenské služby odpovídá ředitel školy. Pravidla pro poskytování služeb jsou dána ve školním řádě. Aby poskytování služeb bylo kvalitní, je třeba správně rozdělit role, vytvořit časový prostor na poskytování služeb, mít týmovou práci, spolupracovat nejen mezi sebou, ale i s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry a se středisky výchovné péče (Miovský, 2010, s. 78-81).

6.2.1 Školní metodik prevence

Mezi činnosti školního metodika prevence patří (Vyhláška č. 72/2005 Sb., 2010):

- **Metodické a koordinační činnosti.** Podílení se na tvorbě a kontrole preventivního programu a realizaci aktivit zaměřených na prevenci rizikových jevů. Metodicky vést ostatní pedagogické pracovníky ve školském zařízení a koordinovat jejich vzdělávání v oblasti prevence. Skupinově i individuálně pracovat s žáky. Řídit spolupráci školského zařízení s orgány státní správy a samosprávy a s dalšími institucemi v oblasti prevence. Vést záznamy, které doloží obsah a rozsah činností školního metodika prevence, záznamy

navržených a vytvořených opatření rizikových jevů. Podílení se na intervenci a péči v případě výskytu rizikového chování.

- **Informační činnosti.** Zajišťování a předávání terminologie rizikového chování, nabídky programů, projektů, metod a forem primární prevence ostatním pedagogickým pracovníkům. Předávání zpráv zákonným zástupcům žáků. Vedení spolupracovníků, aktualizace informací pro oblast prevence.
- **Poradenské činnosti.** Vyhledávání a šetření žáků s projevem rizikového chování, nebo s rizikem zahájení tohoto chování. Poskytování poradenství.

6.2.2 Výchovní poradce

Mezi činnosti výchovního poradce patří (Vyhláška č. 72/2005 Sb., 2010):

- **Poradenské činnosti.** Kariérové poradenství, vyhledávání a orientační šetření žáků, zprostředkování diagnostiky a intervence pro jedince se speciálními vzdělávacími potřebami a pro mimořádně nadané jedince. Spolupráce s ostatními institucemi. Příprava podmínek pro vzdělávání žáků, poradenství.
- **Metodické a informační činnosti.** Metodická pomoc, předávání odborných znalostí a informací ostatním pedagogickým pracovníkům. Poskytování informací o činnosti školy a dalších poradenských zařízeních v regionu žákům a zákonným zástupcům. Vedení záznamů, které doloží obsah a rozsah činností výchovního poradce, záznamy navržených a vytvořených opatření.

6.3 Poradenská zařízení

V primární prevenci školského zařízení, je vhodné, vytvořit si důležité kontakty a partnery pro případnou spolupráci, nebo pro řešení problému v oblasti rizikových jevů. Například (Metodické doporučení MŠMT, příloha 1, 2010):

- pedagogicko-psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, střediska výchovné péče;
- orgány sociálně-právní ochrany dětí;
- zdravotnická zařízení, policie;
- centra pro mládež;
- kraje, obce, úřady.

Vzhledem k zaměření práce na střední školu v Ústeckém kraji, jsou níže popsána některá zařízení, která se zabývají mimo jiné i problematikou užívání návykových látek, v tomto kraji:

- Pedagogicko-psychologická poradna. V rámci primární prevence nabízí například poskytování metodických služeb, prozkoumání kvality sociálního klimatu ve třídě, metodickou pomoc pro školská zařízení, individuální konzultace při řešení výchovných potíží a experimentu s drogami, či počáteční závislosti u jedince a nabídku preventivních programů (Služby v oblasti primární prevence, 2018).
- Kontaktní a poradenské centrum WHITE LIGHT. Snaží se minimalizovat rizika spojené s užíváním návykových látek a nabízí odborné služby pro uživatele návykových látek. Poskytují například poradenství, sociální terapii, krátkodobé intervence, testování na přítomnost drog v těle, sběr a likvidace použitých injekčních stříkaček (Kontaktní centrum, 2018).
- Do světa z.s. Nabízí programy pro školská zařízení, zaměřené na primární prevenci. V oblasti návykových látek se jedná o seznámení se s terminologií a riziky spojené s užíváním návykových látek. Dále podporuje žáky k zodpovědnosti. Cílem programu pro žáky je pochopení důvodu užívání návykových látek a jejich ovlivňování života. Program je v tematických blocích (Nabídka prevence Do světa s.z., 2019).
- Teen Chalange International. Provádí besedy v rámci primární prevence návykových látek, gamblingu a alkoholu. Lektoři diskutují s žáky především o důvodech, které jedince vedou k rizikovému chování. Součástí besedy je také jejich bývalý klient léčebného programu (Primární prevence Teen Chalange International, 2019).

7 Situace v oblasti drog v ČR

7.1 ESPAD

Data ohledně situace drog v českých školách jsou poskytována mezinárodním projektem ESPAD (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Projekt je prováděn od roku 1995 pravidelně po 4 letech. V roce 2015 proběhla již šestá vlna sběru dat. Celkem bylo v ČR sesbíráno 6707 dotazníků a celkový soubor poté obsahoval odpovědi od 6151 respondentů. Cílová skupina respondentů byli žáci narozeni v roce 1999, tedy šestnáctiletí. Vzhledem k zaměření práce jsou výsledky šetření níže zaměřeny pouze na nelegální návykové látky (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách, 2015):

- Rozsah užívání návykových látek byl dvojnásobně vyšší u studentů středních škol bez maturity a odborných učilišť.
- V oblasti nelegálních drog jsou nejčastěji užívány konopné látky.
- Experimentování a příležitostné užívání konopných látek nepovažují žáci za rizikové. Dále klesl podíl žáků, kteří nepovažují za velké riziko experimentovat s konopnými látkami a pervitinem.
- Průměrný věk první zkušenosti s konopnými látkami dosahoval 14,5 let.
- Nelegální drogu vyzkoušelo 37,4 % studentů, nejčastěji (36,8 %) konopné látky.
- Extázi vyzkoušelo 2,7 % respondentů, 3,8 % LSD a halucinogeny, 3,3 % halucinogenní houby, 1,4 % pervitin, 1,4 % kokain a méně než 1,0 % ostatní nelegální drogy.
- Celkově v roce 2015 poklesl počet zkušeností žáků s nelegálními drogy.

7.2 Národní monitorovací středisko

Další data lze čerpat díky Národnímu monitorovacímu středisku. Cílem tohoto národního výzkumu je monitoring v oblasti užívání návykových látek. Poslední výzkum je z roku 2016. Cílovou skupinou byla obecná populace ve věku patnáct let a více. Vzhledem k zaměření práce, jsou výsledky šetření níže zaměřeny pouze na nelegální návykové látky (Národní výzkum užívání návykových látek, 2018):

- Nelegální drogy vnímají jako dostupnější muži a respondenti v nejmladších věkových kategoriích (15–24 let a 25–29 let).
- Nelegální drogu vyzkoušelo 30,5 % dospělé populace (26,6 % zkusilo konopné látky, 7,1 % extázi, 5,4 % halucinogenní houby, 3,0 % pervitin, 2,1 % LSD).
- V posledních 12 měsících užilo 9,5 % osob konopné látky a přibližně 14 tis. osob užívá denně konopné látky (mezi osobami ve věku 15–34 let užilo v posledních 12 měsících konopné látky 19,4 % jedinců a v posledních 30 dnech 11,1 % jedinců).
- Konopné látky hodnotí 43,0 % populace jako celkem snadno nebo velmi snadno dostupné, jednorázová konzumace je podle 55,1 % bez rizik.

Podle výroční zprávy z roku 2010 vyplývá, že nelegální látky užívají více osoby, které navštěvují taneční akce a osoby, které se pohybují v prostředí noční zábavy (Sobotková, 2014, s. 87).

PRAKTICKÁ ČÁST

V teoretické části byly vysvětleny důležité pojmy, vypracované z odborné literatury, které se staly základem pro praktickou část. Následující kapitoly jsou věnovány výzkumnému šetření. Praktická část je složená z kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Hlavní metodou byl polostrukturovaný rozhovor se školním metodikem prevence a dotazníkové šetření, které bylo realizováno mezi žáky na vybrané střední odborné škole.

8 Charakteristika střední odborné školy

Pro práci byla vybrána střední průmyslová škola TOS VARNSDORF s.r.o. Tato škola funguje od 01.09.2016, je zaměřená na strojírenství a úzce spolupracuje s firmou TOS VARNSDORF a.s. Založení školy je součástí dlouhodobé strategie společnosti TOS VARNSDORF a spoléhá na to, že absolventi školy budou v budoucnu tvořit převažující část zaměstnanců firmy. Škola nabízí studijní a učební obory. Jedná se o (Informace o oborech vzdělání, 2019):

- Strojírenství – CAD/CAM systémy;
- Mechanik seřizovač – programátor;
- Strojní mechanik – montér;
- Obráběč kovů – operátor CNC strojů;
- Elektromechanik pro zařízení a přístroje;
- Mechanik elektrotechnik – mechatronik.

Škola sídlí na ulici Říční 1774 ve Varnsdorfu, stejně tak jako firma TOS VARNSDORF a.s. kde probíhá odborný výcvik a praktické vyučování.

Každý rok se otevírá pouze jedna třída učebního/studijního oboru, která se skládá ze dvou nebo tří oborů. V současné době má škola 153 žáků.

Hlavní aktivity v preventivním programu školy jsou zaměřeny na: vzdělávání pedagogických pracovníků školy; zavádění etnické a právní výchovy a výchovy ke zdravému životnímu stylu do výukových předmětů; zapojení metod pro rozvoj osobnosti a sociálního chování u žáků; spolupráci s rodiči; poskytování a zajištění poradenských služeb; pravidelné hodnocení preventivního programu. Preventivní

program školy je dále zaměřen na: zdravý životní styl; zvyšování sociálních kompetencí; posilování komunikačních dovedností a na vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole. Do celoročních aktivit v preventivním programu patří: aktivity v oblasti nelegálních návykových látek (exkurze a besedy s poradenským centrem K-centrum, dotazníkové šetření, adaptační kurz pro 1. ročníky – vše podle zájmu žáků a pedagogických pracovníků); řešení šikany a kyberšikany; vedení žáků SPU; spolupráce s různými institucemi a organizacemi (MěÚ Varnsdorf, Policie ČR, lékaři, zájmové organizace); věnování pozornosti handicapovaným žákům aj. V rámci vyučovacích předmětů se prevence uskutečňuje primárně v: českém jazyce, občanské nauce, chemii, ekologii a v odborných předmětech. Informace jsou z preventivního programu školy.

9 Metodika

9.1 Kvalitativní výzkum

Dle Gavory (s. 35-36, 2010) kvalitativní výzkum uvádí zjištění šetření ve slovní podobě. Tazatel se snaží o sblížení s tázaným a chce proniknout do zkoumané situace. Hlavním cílem je porozumět jedinci a chápat, jak zkoumaný jev jedinec vidí.

Pro práci byla vybrána metoda rozhovoru, která se řadí do forem kvalitativního výzkumu.

Rozhovor je podle Pelikána (s. 117-120, 2011) ústní komunikace mezi tazajícím a tázaným. Dělí se do třech bodů:

- **Volný, nestrukturovaný rozhovor.** Dialog, při kterém si aktéři volně vyměňují své názory a vzájemně na ně reagují. Smyslem je hlubší poznání tázaného.
- **Strukturovaný rozhovor.** Smyslem je získání odpovědí na předem zvolené položky. Otázky v tomto rozhovoru by měly být srozumitelné a neměly by být návodné a změnit ve výsledcích.
- **Polostrukturovaný rozhovor.** Smyslem je navázání důvěry s tázaným a připravení tázaného na strukturovaný rozhovor.

9.2 Kvantitativní výzkum

Dle Chrásky (s. 11, 2016) je kvantitativní výzkum „*záměrná a systematická činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy*“.

Dle Gavora (s. 36, 2010) je hlavním cílem kvalitativního výzkumu třídění údajů a vysvětlení jevů. Výzkumník si vybírá zkoumané jedince tak, aby výsledky co nejlépe zastupovaly jistou populaci, či skupinu.

Pro práci byla zvolena metoda dotazníkového šetření, která se řadí do forem kvantitativního výzkumu.

Dle Chrásky (s. 158-163, 2016) se v dotazníku kladou předem pečlivě připravené otázky, které se vztahují k vnějším nebo vnitřním jevům. Jedinci na ně poté odpovídají písemně. Položky do dotazníku lze rozdělit podle třech kritérií:

1. **Cíl, pro který je položka určena.** Řadí se zde kontaktní položky (snadné, nenáročné, navozují vztah mezi tazajícím a tázaným), funkcionálně psychologické položky (odstranění napětí u respondenta), kontrolní položky (prověřují věrohodnost údajů) a filtrační položky (eliminují respondenty, kteří pro další otázku nemají význam).
2. **Forma požadované odpovědi.** Řadí se zde položky uzavřené (respondent odpovídá z již navržených odpovědí), otevřené (respondent odpověď sám vytváří), polouzavřené (respondent odpovídá z navržených odpovědí a pokud mu žádná nevyhovuje, napíše svou), škálové (respondent vybírá z již předložené škály určitý bod), výčtové (respondent vybírá několik odpovědí u jedné položky) a stupnicové (respondent odpovědi řadí dle určitého kritéria).
3. **Obsah, který položka zjišťuje.** Řadí se zde položky zjišťující fakta, znalosti, vědomosti, mínění, postoje a motivy respondentů.

Dle Chrásky (s. 165) by dotazník měl být validní a reliabilní. Validita znamená, že dotazník zjišťuje to, co zjišťovat má a reliabilita znamená, zda dotazník zachycuje zkoumanou problematiku přesně a spolehlivě.

9.3 Rozhovor se školním metodikem prevence

Dne 26.02.2020 byl proveden rozhovor se školním metodikem prevence Mgr. Pavlínou Horákovou. Rozhovor byl polostrukturovaný, otázky byly zaměřeny na prevenci nelegálních návykových látek na střední průmyslové škole TOS VARNSDORF s.r.o., byly předem připravené a dle odpovědí respondenta byly kladeny další doplňující otázky. Otázky jsou přílohou této práce (viz Příloha č.1). Před sestavením těchto otázek byly stanoveny výzkumné otázky, které sloužily k tvorbě souboru otázek pro rozhovor.

Výzkumné otázky:

1. Jaké typy rizikového chování se ve škole vyskytují?

2. Jak jsou žáci během studia informováni o nelegálních návykových látkách?
3. Spolupracuje škola s institucemi, organizacemi nebo rodiči?
4. Jaké rezervy vidí v preventivním programu školy školní metodik prevence?

Rozhovor:

1. Jak dlouho pracujete jako metodik prevence?

Na současné škole jsem metodikem druhým rokem.

2. Jaký preventivní program škola využívá? Můžete ho prosím popsat?

Realizace našeho preventivního programu se zaměřuje hlavně na chování žáků, jejich docházku a výkony ve škole. Dále na žáky s SPU, SPCH a jinými poruchami. V letošním roce jsem prosadila schránku důvěry a jednu přednášku s tematikou PRIPRE pro celou školu. Existuje jedna nástěnka, ale nemá specializaci jen na PRIPRE – všechny informace (kino, divadlo, praxe, rozvrhy, DOD). V minulém roce jsme sídlili ve velmi stísněných podmínkách, takže se nedalo dělat téměř nic. Konala se jedna beseda, ale odborná (výrobce z Děčína). Žáci jeli na veletrhy do Brna a Mladé Boleslavi.

3. S jakými formy rizikového chování se ve škole setkáváte?

Na naší škole je poměrně tvrdý režim. Žáci jsou ve škole od osmi hodin do půl třetí odpoledne, pak mají praxe, kdy jsou třeba celý týden mimo školu, nebo alespoň pár dní. To s nimi nemám žádný kontakt. Největší problémy mají první ročníky s přestupem na střední školu. Velká zátěž, hodně učení, dlouhá výuka. Několik telefonátů s rodiči a osobní pohovory s žáky, třídní schůzky, osobní schůzky. Takto řeším tyto situace. Samozřejmě pokud mě informují třídní učitelé. Někteří to bohužel nedělají a vím, že v těch třídách občas nějaký problém je. Projevuje se záškoláctví, kouření, žvýkání tabáku, alkohol. Projevy násilí nebo agrese jsou ve školním prostředí výjimečně. Určitě je ve škole někdo šikanován, ale já o tom nevím. Pokud se nějaký takový náznak objeví, okamžitě jednáme. Většina kluků je závislá na telefonu – přestávky. V hodinách je mobil striktně zakázaný. Doma hrají hry na počítači (i v noci). Víím o jednom klukovi, který se prý chodí dívat do kasína, jak se hraje poker. Nelegální látky, poruchy příjmu potravy ani sebepoškozování jsem nezaznamenala.

4. S kterými formy rizikového chování se setkáváte nejčastěji?

Nejčastěji se setkávám s pokusy o záškoláctví, kouření (mám pocit že téměř všichni), alkohol. Alkohol a cigarety ale opravdu mimo areál školy i firmy. Žvýkání tabáku.

5. Jaké konkrétní aktivity využíváte k prevenci užívání nelegálních návykových látek?

Rozhovory ve třídách během výuky, přednáška. Já v maturitních ročnících (ČJ) moc nestíhám, ale tematika drog se objevuje i v některých knihách z kánonu děl k maturitě (Memento, My děti ze stanice ZOO, Na cestě...)

6. Jak na tyto aktivity reagují žáci?

Chápu to, ale ve volném čase si stejně dělají, co chtějí. Kluci jsou poměrně komunikativní. Diskutují, některým je to jedno, hlavně že se nemusí učit. Po přednášce elitního policisty z Prahy o několika problematikách diskutovali (kyberšikana, trestní odpovědnost), ptali se mě. Respekt mají z trestní odpovědnosti – většina maturantů, u některých učňů. Jestli si vezmou ponaučení? Tomu bych moc nevěřila.

7. Máte ve škole k dispozici nějaké brožury, či informační letáky pro žáky ohledně užívání návykových látek, vytvořenou nástěnku s informacemi, důležitými weby apod.?

Žádné brožury ani letáky na škole nemáme. Ani nástěnku s touto tematikou. Jedině schránka důvěry.

8. Spolupracujete s nějakými institucemi/osobami v oblasti prevence?

Spolupracuji s PPP, SPC, Policií ČR – výsledky. Porady s okresní metodičkou. V tomto školním roce zatím porada s okresní metodičkou nebyla, vloni jednou, poté byla dlouhodobě nemocná. V PPP v Rumburku chybí jedna pracovní síla, takže okresní metodička navíc šetří děti jako speciální pedagog.

9. Spolupracujete s rodiči žáků?

Ano. Třídní schůzky, osobní pohovory, telefonáty, výchovná komise.

10. Kolik žáků se na Vás v minulém/letošním školním roce přibližně obrátilo se svým problémem v oblasti nelegálních návykových látek?

Nikdo. Ve škole je od podzimu umístěna schránka důvěry – ani zde nic nebylo.

11. Jaké rezervy vidíte v realizaci primární prevence v oblasti nelegálních návykových látek?

Více přednášek, besed, návštěv např. K centra, Teen CHallenge apod.

9.4 Dotazníkové šetření

Po realizovaném rozhovoru se školním metodikem prevence a seznámení se se stávajícím preventivním programem školy byly sestaveny výzkumné otázky, které sloužily k tvorbě dotazníku pro žáky.

Výzkumné otázky:

1. Jaké typy rizikového chování se ve škole vyskytují?
2. Jsou žáci během studia informováni o nelegálních návykových látkách?
3. Které aktivity realizuje škola v oblasti prevence nelegálních návykových látek?
4. Znají žáci náplň metodika prevence na škole?
5. Jaké názory mají žáci na nelegálně návykové látky?

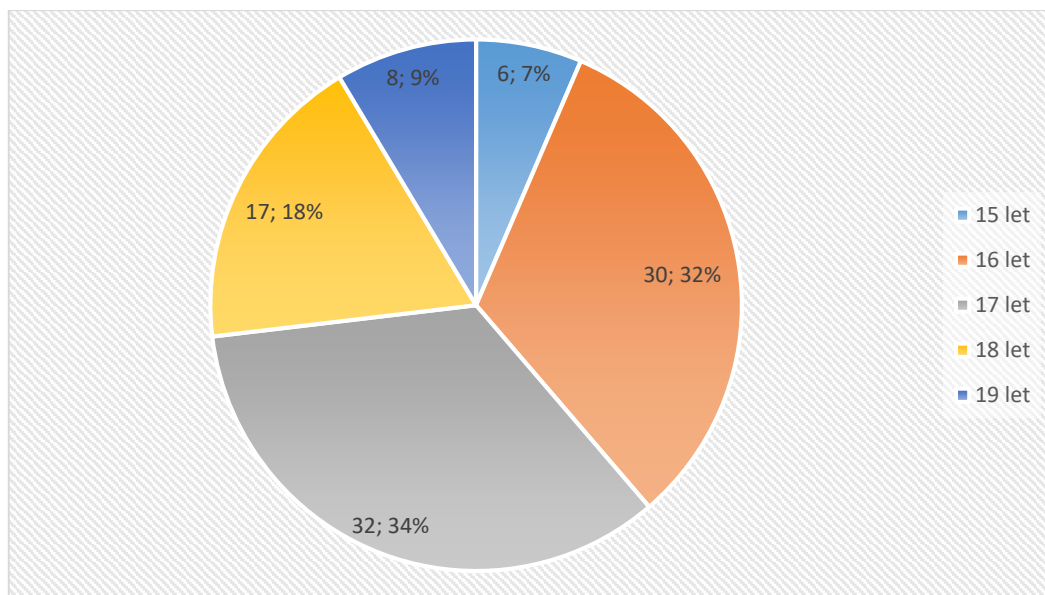
Cílová skupina žáků byli chlapci ve věku mezi 15 až 19 roky. Dívky vybranou střední školu nenavštěvují. Dotazník byl rozdán v papírové podobě do 5 tříd. Dotazníky byly na škole rozdány školním metodikem prevence. Žáci dotazník vyplňovali během vyučování. Na vyplnění dotazníku neměli omezený časový limit a s dotazníkem nikdo neměl žádný problém. Celkem se rozdalo 100 dotazníků a vybralo se 93 kusů, použity byly všechny vybrané.

Samotný dotazník se skládal z úvodního slova určeného pro žáky, identifikačních otázek a dalších čtrnácti otázek. Otázky byly uzavřené, ale u některých mohl žák využít volné odpovědi. Celý dotazník byl anonymní. Vzor dotazníku je přílohou této práce (viz Příloha č. 2).

9.4.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

- **Identifikační otázky:**

Graf č. 1: Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedeného grafu č.1 je zřejmé, že z celkového počtu 93 žáků (100 %), kteří se zapojili do dotazníkového šetření, jsou nejpočetnější skupinou žáci ve věku 17 let, tedy 34 %. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou žáci ve věku 16 let, činí 32 %. Třetí skupinou jsou žáci ve věku 18 let, odpovídá 18 %. Nejméně zastoupené skupiny jsou žáci ve věku 19 let, což je 9 % z celkových respondentů a žáci ve věku 15 let, která činí 7 %.

- Otázky na výskyt rizikových jevů ve škole:**

Otázka č.1: Které rizikové jevy se podle Vás vyskytují ve škole?

Tabulka č. 1: Rizikové jevy

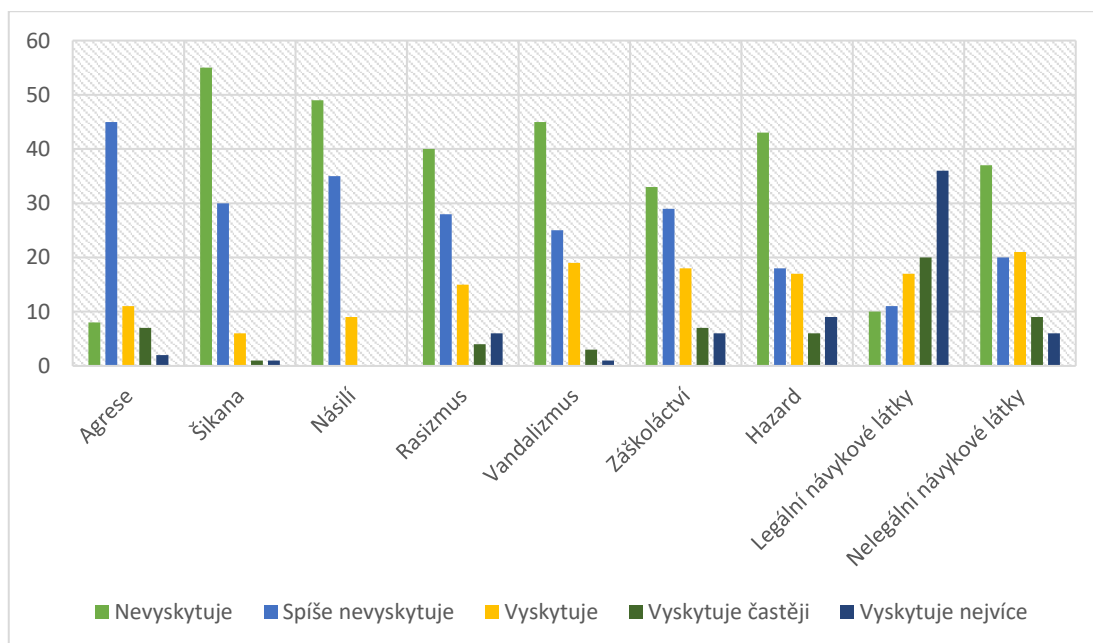
	Nevyskytuje	Spíše nevyskytuje	Vyskytuje	Vyskytuje častěji	Vyskytuje nejvíce
Agrese	28	45	11	7	2
Šikana	55	30	6	1	1
Násilí	49	35	9	0	0
Rasismus	40	28	15	4	6
Vandalismus	45	25	19	3	1
Záškoláctví	33	29	18	7	6
Hazard	43	18	17	6	9
Legální návyk. látky	10	11	17	20	36

Nelegální návyk. látky	37	20	21	9	6
-------------------------------	-----------	----	-----------	---	---

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, s jakými typy rizikového chování se žáci na střední škole setkávají a jaký je výskyt těchto rizikových jevů. Respondenti měli na výběr ze škály 1-5, přičemž 1 znamenalo, že se daný jev nevyskytuje a 5 znamenalo, že se daný jev vyskytuje nejvíce. Agrese se dle odpovědí respondentů spíše nevyskytuje (48 %) a nevyskytuje (30 %), šikana se nevyskytuje (59 %) a spíše nevyskytuje (32 %), násilí se nevyskytuje (53 %) a spíše nevyskytuje (38 %), rasizmus se nevyskytuje (43 %) a spíše nevyskytuje (30 %), vandalizmus se nevyskytuje (48 %) a spíše nevyskytuje (27 %), záškoláctví se nevyskytuje (35 %) a spíše nevyskytuje (31 %), hraní hazardních her se nevyskytuje (46 %) a spíše nevyskytuje (19 %), užívání legálních návykových látek se dle žáků vyskytuje nejvíce (39 %) a vyskytuje častěji (22 %), užívání nelegálních návykových látek se dle respondentů nevyskytuje (40 %) a vyskytuje (23 %) (viz. tabulka č.1, graf č.2).

Graf č. 2: Rizikové jevy

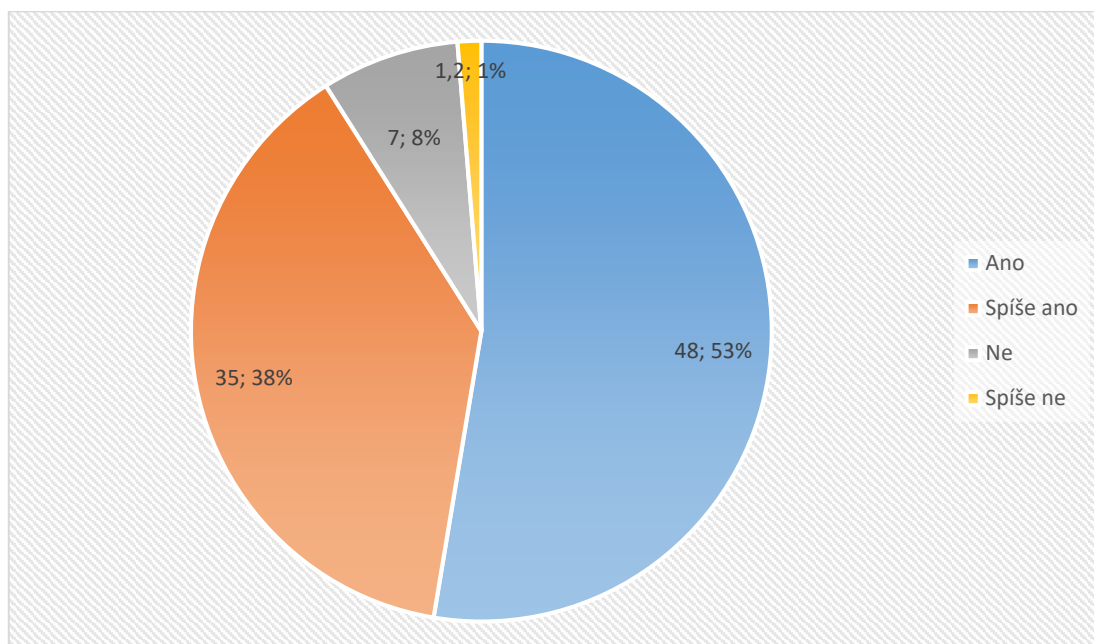
Zdroj: Vlastní zpracování

- **Otázky na informovanost žáků v oblasti nelegálních návykových látek:**

Otázka č.2: Myslíte si, že máte dostatek informací o nelegálních návykových látkách?

Graf č. 3: Informovanost o nelegálních návykových látkách

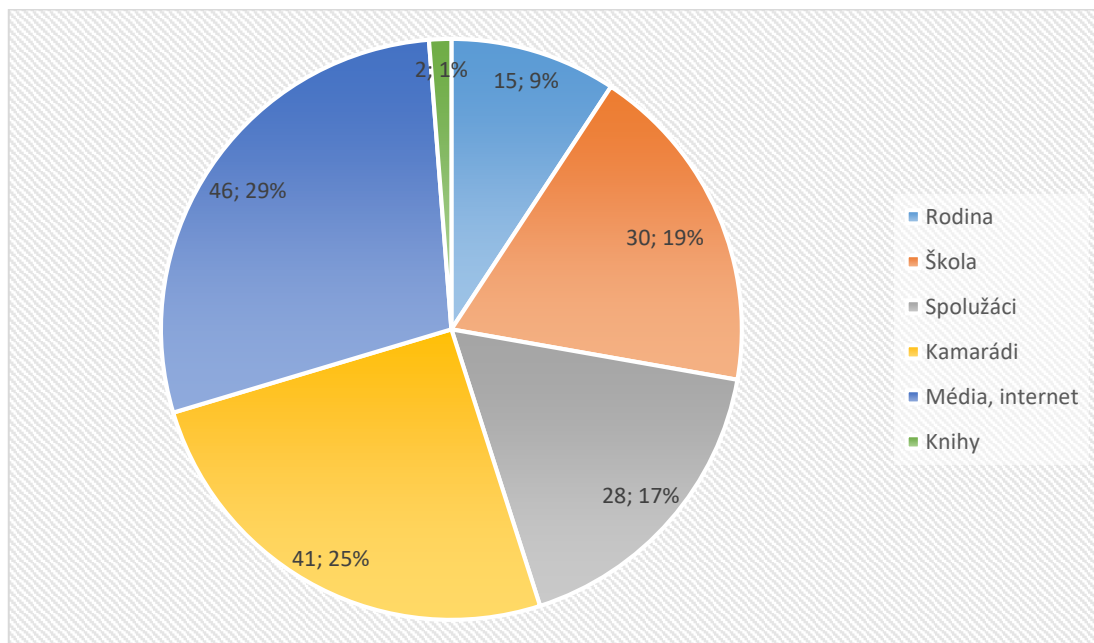

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda si žáci myslí, že mají dostatek informací o návykových látkách, odpovědělo 53 % tázaných ano, 38 % si myslí, že spíše ano, 8 % respondentů vybralo odpověď, že nemají dostatek informací a 1 % si myslí, že spíše nemá dostatek informací (viz graf č.3). Z této otázky vyplývá, že žáci dle sebe mají dostatek informací.

Otázka č.3: Od koho jste získal/a nejvíce informací ohledně nelegálních návykových látek?

Graf č. 4: Zdroj informací

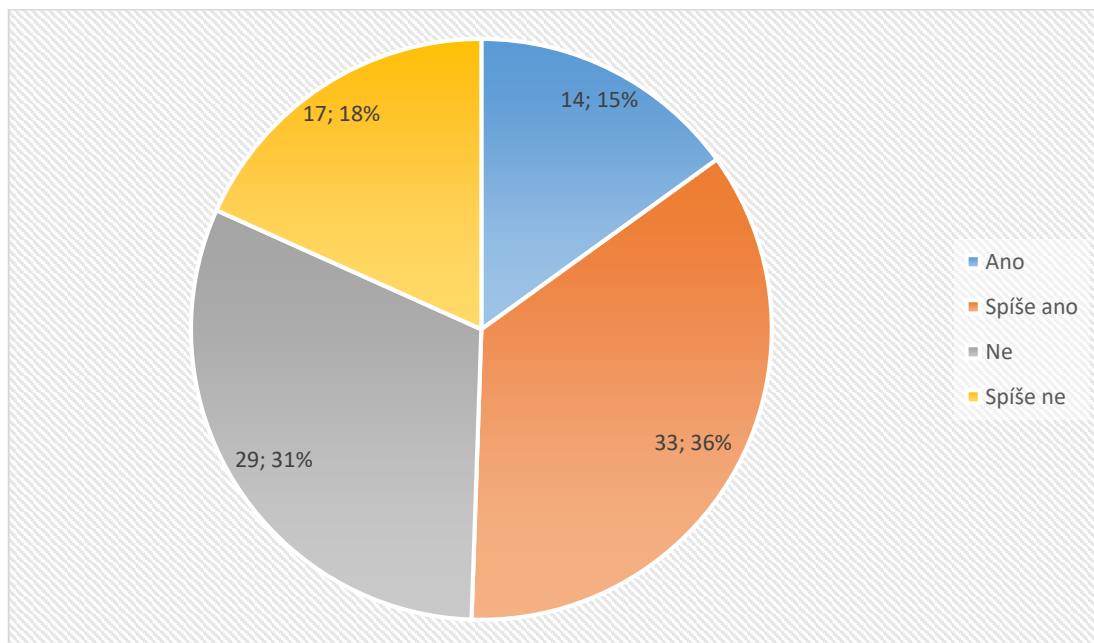

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, kde a od koho žáci dostávají nejvíce informací o nelegálních návykových látkách, měli respondenti možnost, vybrat více odpovědí. Nejčastěji žáci získávají informace z médií a na internetu (29 % odpovědí). Další nejčastější zdroj informací jsou pro žáky jejich kamarádi (25 % odpovědí). Dalším využívaným zdrojem je pro respondenty školní prostředí (19 % odpovědí) a jejich spolužáci (17 % odpovědí). Méně často mají informace od své rodiny (9 % odpovědí) a nejméně informací čerpají žáci z knih (1 % odpovědí) (viz graf č.4). Tyto výsledky značí, že převážná část respondentů získává informace z médií, internetu a od kamarádů. Bylo by dle mě dobré, zapojit tyto informační zdroje do prevence nelegálních návykových látek. Dále mě překvapilo, že pouze 1 % respondentů získává informace z knih, zkusila bych tedy více motivovat žáky, aby si přečetli nějaké knihy s touto tematikou. Nějaké knihy jim navrhla a poutavým vyprávěním přiblížila.

Otázka č.4: Myslíte si, že je u Vás ve škole v rámci výuky věnováno dostatek pozornosti nelegálním návykovým látkám?

Graf č. 5: Informovanost během výuky

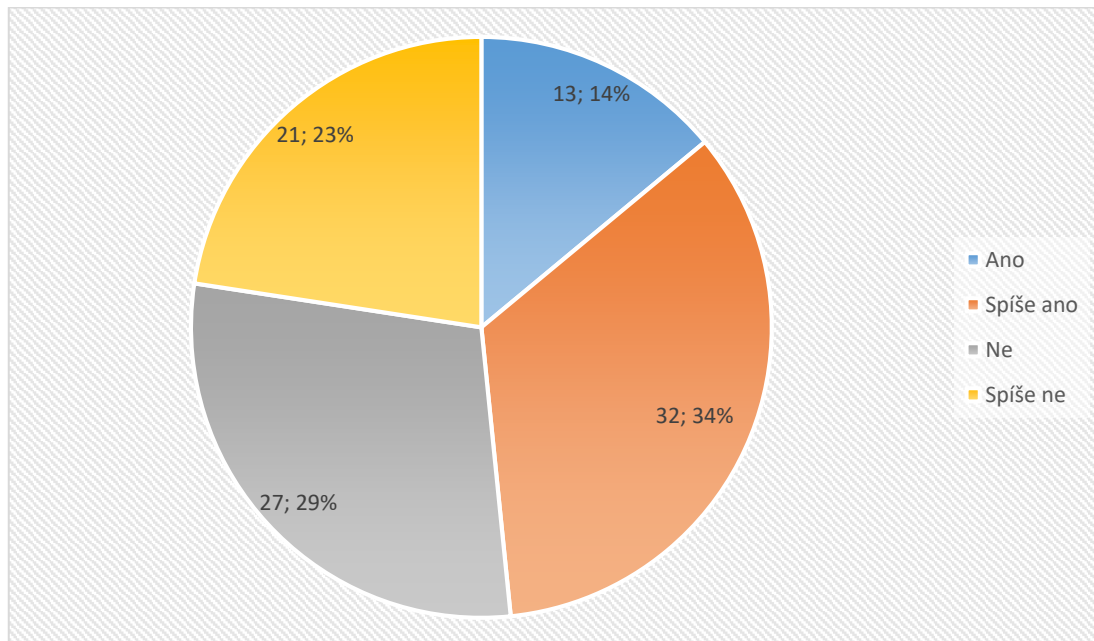

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastěji žáci uváděli, že v současné době se ve výuce spíše věnují nelegálním návykovým látkám (36 % respondentů). Druhou nejčastější odpovědí bylo, že ve výuce není věnováno dostatek pozornosti nelegálním návykovým látkám (31 % respondentů). Ostatní žáci si myslí, že se ve výuce spíše nevěnuje nelegálním návykovým látkám (18 % respondentů) a odpověď, že je věnováno dostatek pozornosti během výuky zvolilo 15 % respondentů (viz graf č. 5). Celkově z odpovědí vyplývá, že žáci jsou informováni o nelegálních návykových látkách ve výuce jen z části. Je třeba v rámci výuky věnovat nelegálním návykovým látkám větší pozornost.

Otázka č.5: Myslíte si, že ve škole během Vašeho studia, v rámci výuky a přednášek, dostáváte dostatek informací o nelegálních návykových látkách?

Graf č. 6: Informovanost během studia

Zdroj: vlastní zpracování

Většina respondentů (34 %) si myslí, že informace spíše dostává, ostatní respondenti si myslí, že informace nedostávají (29 % respondentů) a spíše nedostávají (23 % respondentů). Dalších 14 % respondentů zvolilo odpověď, že dostávají dostatek informací (viz graf č. 6). Celkově z odpovědí vyplývá, že žáci během svého studia nejsou zcela informováni o nelegálních návykových látkách.

Otázka č.6: Které tvrzení je dle Vás pravdivé/nepravdivé?

Tabulka č. 2: Pravdivé/nepravdivé tvrzení o nelegálních návykových látkách

Při dlouhodobém užívání marihuany nemůže vzniknout závislost.	Pravda 38	Lež 55
Při dlouhodobém užívání marihuany může mít jedinec sníženou schopnost zpracovávat informace, verbálně se vyjadřovat a může mít snížené matematické schopnosti.	Pravda 68	Lež 25
Při užití pervitinu je jedinec bez energie, má často hlad a je unavený.	Pravda 39	Lež 54
Pervitin může při dlouhodobém užívání způsobit poškození jater, ledvin, plic, nebo mozku.	Pravda 90	Lež 3
Opiáty mají tlumivý účinek. Radíme mezi ně například heroin.	Pravda 51	Lež 42

Při opakovaném užívání halucinogenů (lysohlávky, mochomůrka červená) nemohou nastat halucinace i bez užití drogy.	Pravda 30	Lež 63
Při dlouhodobé inhalaci toluenu mohou mít poškozená játra, nebo poleptané dýchací cesty.	Pravda 89	Lež 4

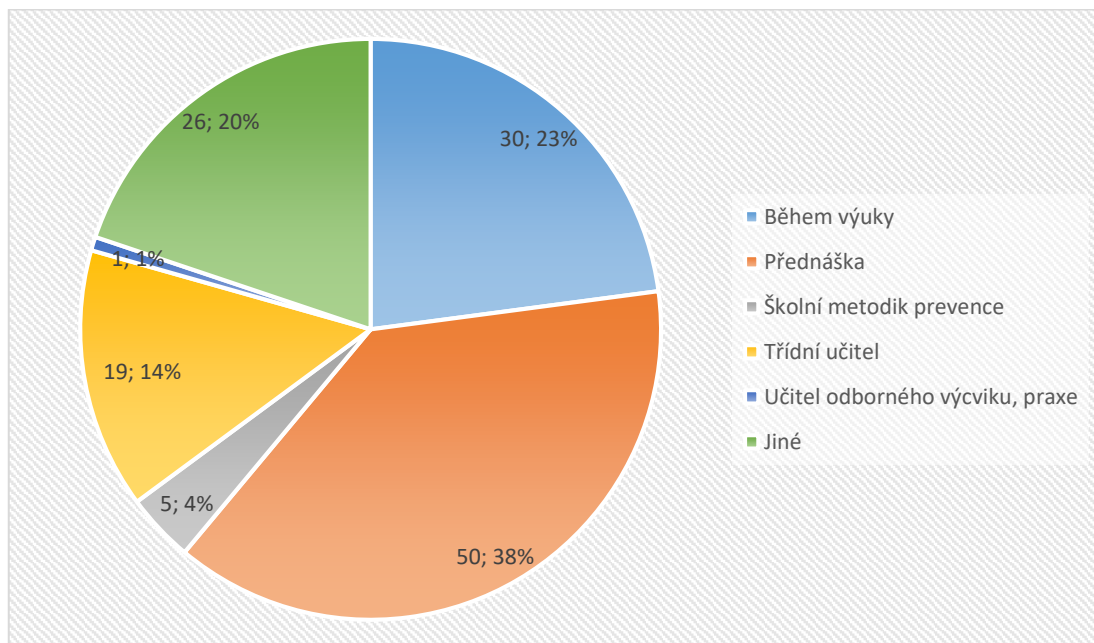
Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti měli v této otázce 7 tvrzení, u kterých měli označit, zda je tvrzení pravdivé, nebo nepravdivé. Správné tvrzení je v tabulce č.2 zvýrazněné. Dle odpovědí lze říct, že většina respondentů vždy vybrala správné tvrzení. Nejvíce správných odpovědí bylo u tvrzení o dlouhodobých účinkách pervitinu (97 % respondentů odpovědělo správně) a toluenu (96 % respondentů odpovědělo správně). Nejmenší rozdíl mezi odpověďmi byl u tvrzení heroínu (55 % respondentů odpovědělo správně) a krátkodobých účinkách pervitinu (57 % respondentů odpovědělo správně) (viz tabulka č. 2). Tyto odpovědi ukazují na to, že u některých tvrzení byly velmi malé rozdíly mezi pravdou a lží. Je tedy třeba žákům terminologii více ujasnit, aby alespoň převážná část žáků věděla, jaké krátkodobé a dlouhodobé účinky drogy mají na fyzickou a psychickou stránku jedince.

- **Otázky týkající se aktivit, které pořádá škola, v oblasti prevence nelegálních návykových látek:**

Otázka č.7: Jakým způsobem získáváte ve škole informace o nelegálních návykových látkách?

Graf č. 7: Informovanost od pracovníků školy a z pořádaných aktivit

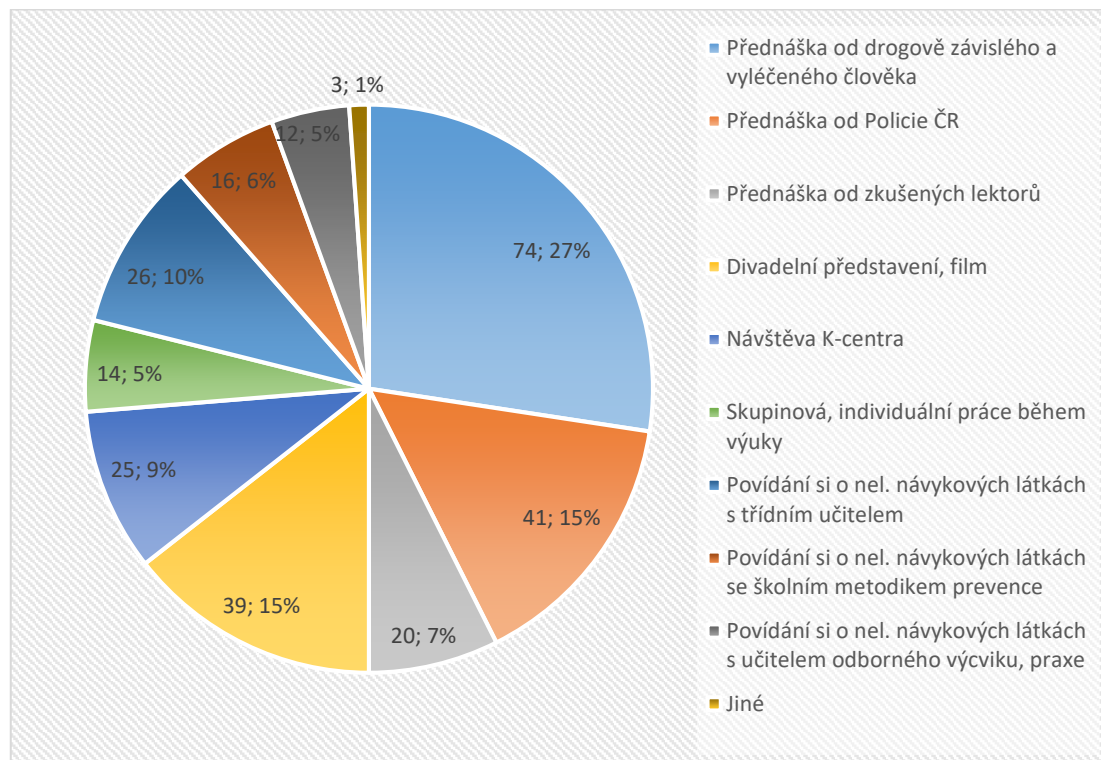

Zdroj: vlastní zpracování

U této otázky, mohli žáci vybrat více odpovědí, případně mohli napsat jinou odpověď. Nejčastěji respondenti uváděli, že informace o nelegálních návykových látkách získávají na přednášce (38 % odpovědí) a během výuky (23 % odpovědí). Celkově 20 % odpovědí bylo u možnosti jiné, objevovali se odpovědi jako: nedostávám informace; spolužáci; internet; nevím. Méně často jsou žáci informováni od třídního učitele (14 % odpovědí) a školního metodika prevence (4 % odpovědí). Pouze 1 % odpovědí bylo u možnosti od učitele odborného výcviku/praxe (viz graf č. 7). Myslím si, že učitel odborného výcviku/praxe, tráví s žáky poměrně hodně času, a proto mě překvapilo, že pouze 1 % respondentů u tohoto učitele získává informace z oblasti nelegálních návykových látek. Navrhovala bych, aby se i tento učitel podílel na prevenci této tematiky a žákům informace předával.

Otázka č.8: Jaké aktivity byste ve škole uvítali v oblasti prevence nelegálních návykových látek?

Graf č. 8: Výběr aktivit

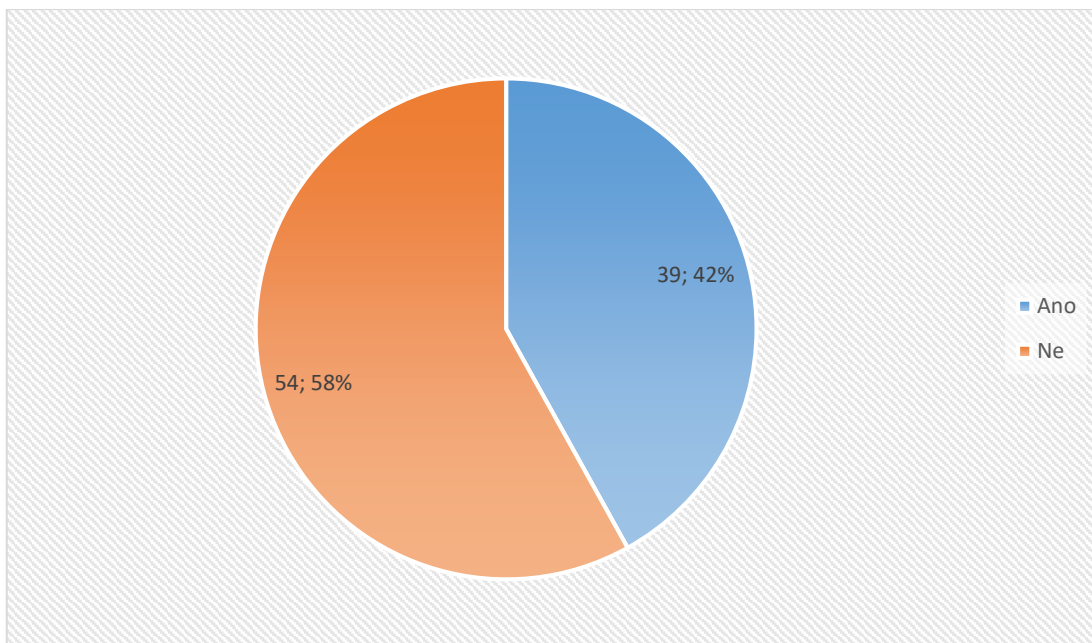
Zdroj: vlastní zpracování

Dále bylo zjišťováno, jaké aktivity by respondenti uvítali na své škole, v oblasti nelegálních návykových látek. Zvolit mohli více možností, případně napsat svou. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla přednáška od člověka, který nelegální návykové látky užíval, byl závislý a vyléčil se (27 % odpovědí). Dále by respondenti uvítali přednášku od Policie ČR (15 % odpovědí) a divadelní představení/film (15 % odpovědí). Respondenti by také více chtěli nelegální návykové látky probírat se svým třídním učitelem (10 % odpovědí). Z celkových odpovědí bylo 9 % pro návštěvu K-centra, 7 % pro přednášku od zkušených lektorů, 6 % pro řešení dané problematiky se školním metodikem prevence, 5 % pro skupinovou nebo individuální práci a 5 % pro řešení dané problematiky se svým učitelem odborného výcviku/praxe. V možnosti jiné bylo 1 % všech odpovědí, například: individuální rozhovor s psychologem; vidět a slyšet názory od drogově závislého člověka (viz graf č. 8).

- **Otázky zkoumající znalost žáků v oblasti náplni práce metodika prevence na škole:**

Otázka č.9: Víte, jak se jmenuje Váš školní metodik prevence?

Graf č. 9: Znalost jména školního metodika prevence

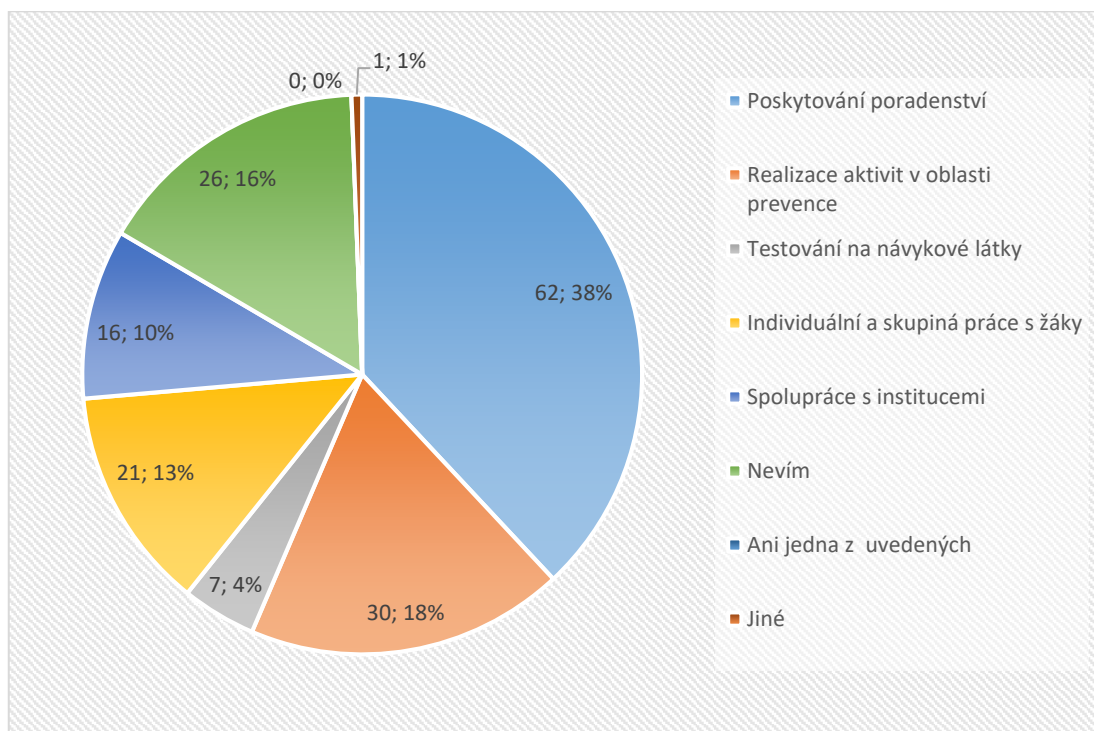
Zdroj: vlastní zpracování

Žáci v této otázce měli na výběr pouze ze dvou možností. Pokud zvolili možnost ano, museli jméno školního metodika prevence napsat. Tyto odpovědi potvrzují, že 58 % respondentů metodika nezná a 42 % zná (viz graf č.9).

Otázka č.10: Víte, jakou náplň práce má metodik prevence?

Graf č. 10: Znalost náplně práce školního metodika prevence

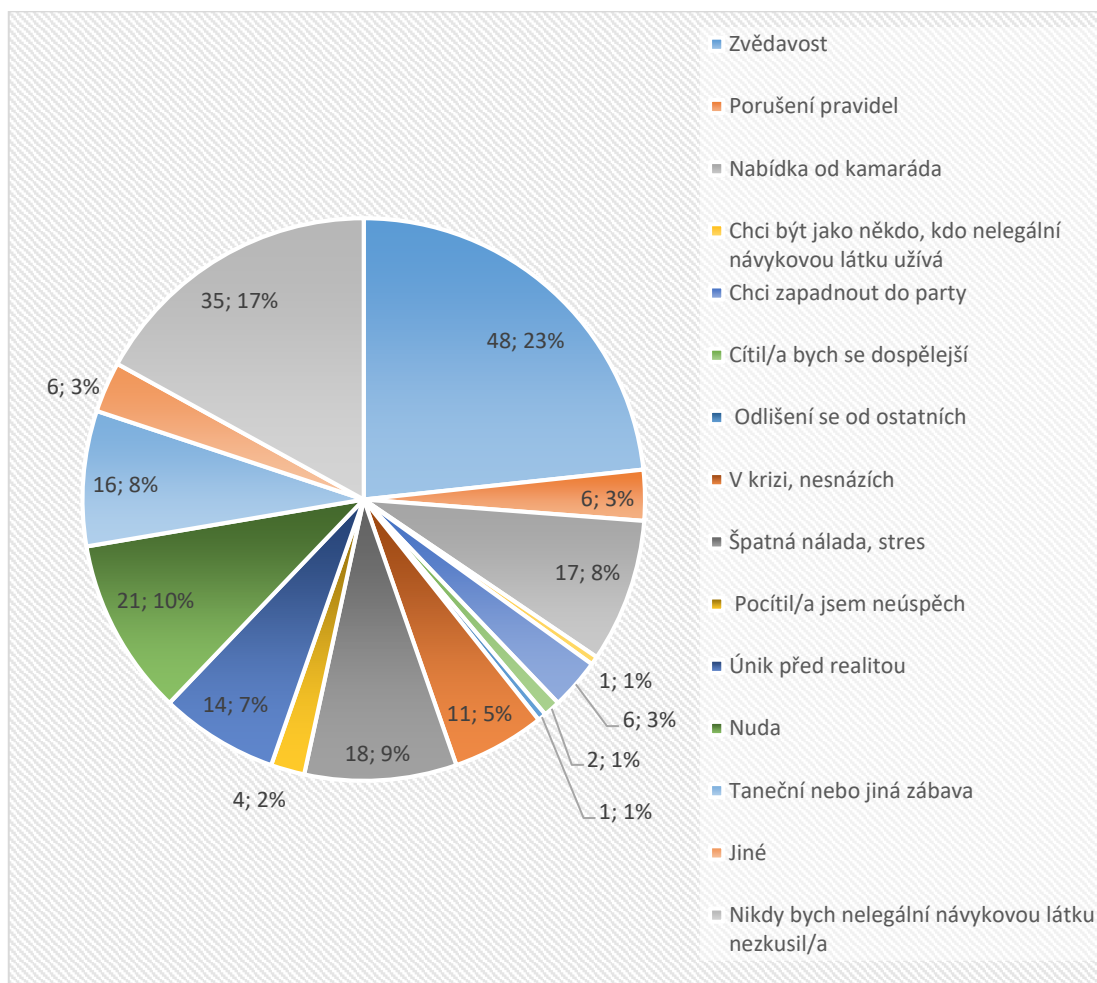
Zdroj: vlastní zpracování

V této otázce měli žáci zvolit náplň práce školního metodika prevence a mohli vybrat více odpovědí. V možnostech byla jedna špatná odpověď (testování na návykové látky) a ostatní byly správné. Případně mohli napsat svou odpověď. Nejvíce odpovědí bylo u možnosti, že školní metodik prevence má poskytovat poradenství (38 %) a realizovat aktivity v oblasti prevence (18 %). Celkově 26 respondentů neví náplň metodika (16 % odpovědí), 13 % odpovědí bylo pro možnost pracovat s jedincem nebo skupinou a 10 % odpovědí pro možnost spolupracovat s různými institucemi. Nepravdivou odpověď, že náplň práce školního metodika prevence je testování žáků na návykové látky, zvolilo 7 respondentů (4 % odpovědí). Svou odpověď napsal pouze jeden respondent (1 % odpovědí), zněla: informovat o dogách. Možnost že ani jedna odpověď z nabídky není správná nikdo nezvolil (viz graf č. 10). Celkově vyplývá, že všechny kompetence školního metodika prevence žákům nejsou zcela jasné.

- **Otázky zkoumající názory žáků na nelegální návykové látky:**

Otázka č.11: Z jakých důvodů byste zkusil/a nelegální návykovou látku?

Graf č. 11: Důvody k užití nelegální návykové látky

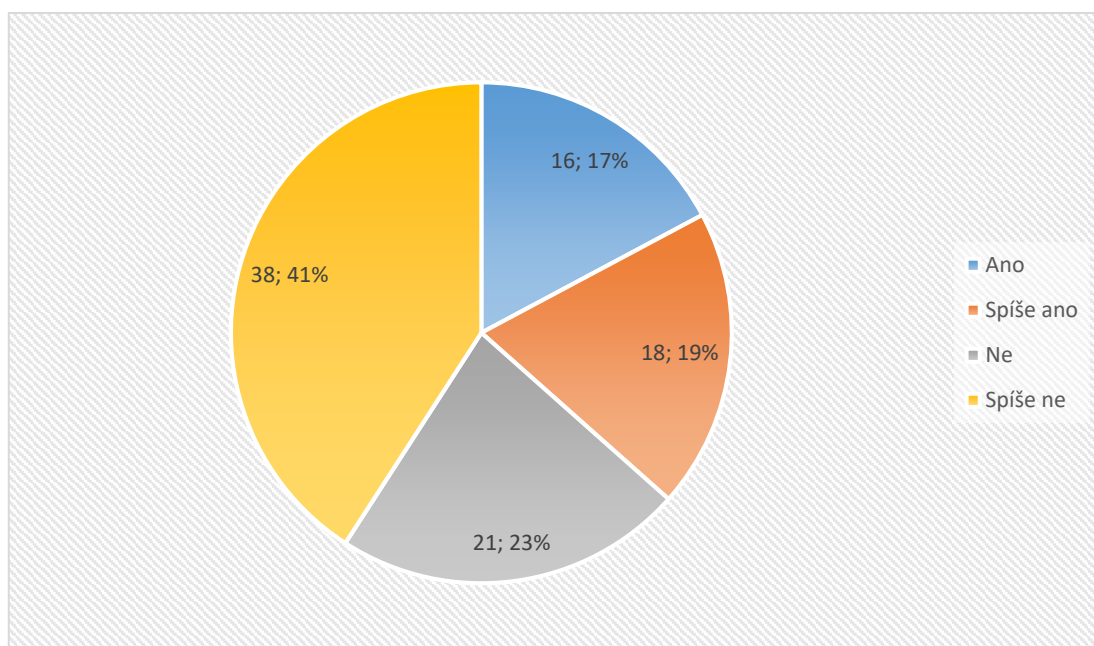
Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti v této otázce mohli zvolit více možností, případně napsat svou odpověď. Nejčastěji by žáci zkusili nelegální návykovou látku ze zvědavosti (23 % odpovědí) a v případě, že by se nudili (10 % odpovědí). Další možnosti, kdyby žáci zkusili drogu, byly při špatné náladě/stresu (9 % odpovědí), nabídce od kamaráda (8 % odpovědí), taneční nebo jiné zábavě (8 % odpovědí), úniku před realitou (7 % odpovědí) a v krizi/nesnázích (5 % odpovědí). Méně časté odpovědi byly porušení pravidel (3 % odpovědí), zapadnutí do party (3 % odpovědí), pocítění neúspěchu (2 % odpovědí), cítit se dospěleji (1 %). Nejméně odpovědí bylo u možností: chci být jako někdo, kdo nelegální návykovou látku užívá (1 %) a chci se odlišit od ostatních (1 %). Celkově by 35 respondentů nikdy neužilo nelegální návykovou látku (17 % odpovědí)

a objevily se také i jiné odpovědi: užil bych, abych měl zkušenost; užil bych, aby byla zábava; užil bych steroidy, k regeneraci svalstva (celkově 3 % odpovědí) (viz graf č. 11).

Otázka č.12: Vadí Vám, když někdo užívá nelegální návykové látky?

Graf č. 12: Názor na jedince, kteří užívají nelegální návykové látky

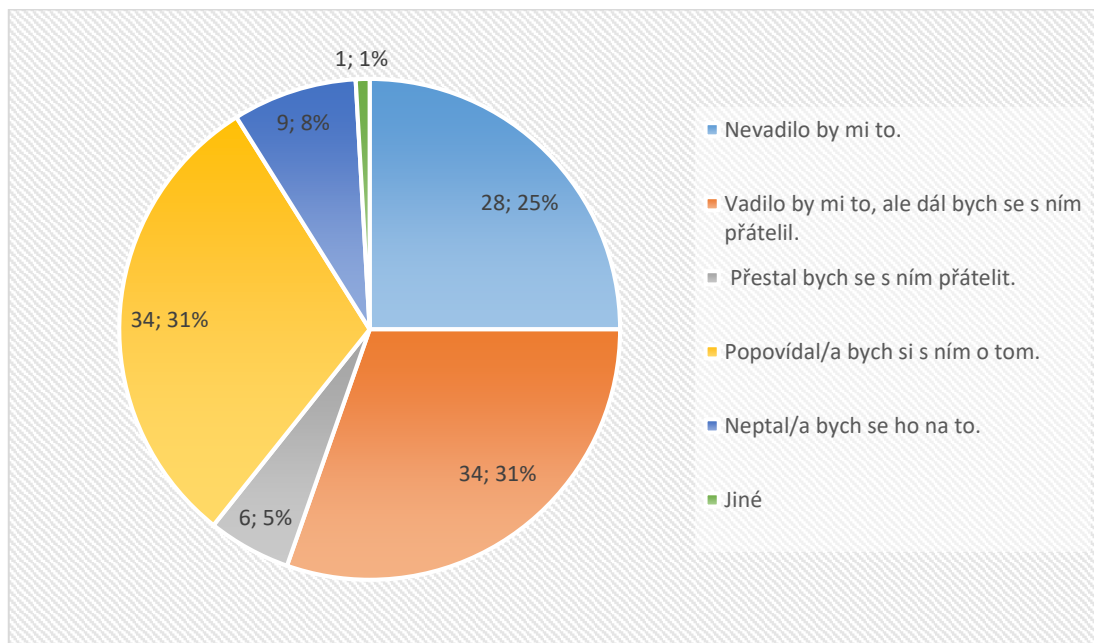

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka nabídla žákům volbu pouze jedné odpovědi. Nejhojněji byla zvolena možnost, že respondentům spíše nevadí, když někdo užívá nelegální návykové látky (41 % respondentů). Dále 23 % respondentům jedinci, kteří užívají drogy, nevadí a 19 % respondentům spíše vadí. Celkově jedinci, kteří užívají nelegální návykové látky vadí 17 % respondentům (viz graf č. 12). Tyto odpovědi mě velice překvapily, předpokládala jsem, že většině respondentům budou jedinci, kteří užívají nelegální návykové látky spíše vadit nebo vadit.

Otázka č.13: Co byste dělal/a, kdybyste zjistil/a, že Váš přítel užíval nelegální návykové látky?

Graf č. 13: Názor na jedince, kteří užívali nelegální návykové látky

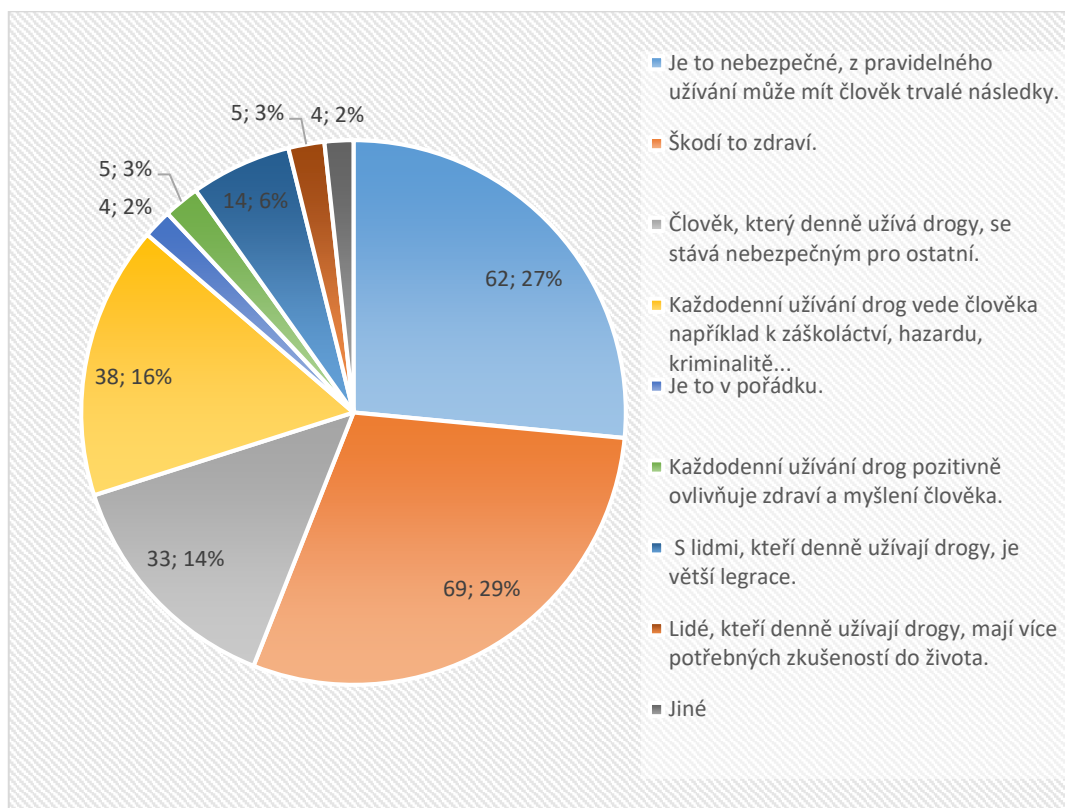

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti měli možnost zvolit více odpovědí, případně napsat jinou. Stejně odpovědi měli možnosti: popovídal/a bych si s ním o tom (31 % odpovědí) a vadilo by mi to, ale dál bych se s ním přátelil (31 % odpovědí). Druhou nejčastější zvolenou odpovědí bylo, že by žákům jedinec, který užíval nelegální návykové látky nevadil (25 % odpovědí). Celkově by 9 respondentů o dané situaci s jedincem nemluvalo (8 % odpovědí) a 6 respondentů by se s jedincem přestalo přátelit (5 % odpovědí). Pouze jeden respondent využil možnosti, svou odpověď napsat. Zněla: taky bych drogu vyzkoušel (1 % odpovědí) (viz graf č. 13). Překvapilo mě, že žáci v otázce č. 12 převážně odpovídali, že jedinci, kteří užívají nelegální návykové látky respondentům spíše nevadí a dle těchto odpovědí vyplývá, že při zjištění, že jejich kamarád měl zkušenost s nelegální návykovou látkou, by žákům tato zkušenost vadila. Očekávala jsem, že v těchto odpovědích bude hojněji zastoupena odpověď, že by to žákům nevadilo.

Otázka č.14: Co si myslíte o každodenním užívání nelegálních návykových látek?

Graf č. 14: Názory na pravidelné užívání nelegálních návykových látek

Zdroj: vlastní zpracování

Na poslední otázku v dotazníku mohli respondenti vybrat několik možností, případně napsat jinou odpověď. Nejčastější názor na pravidelné užívání nelegálních návykových látek byl, že to škodí zdraví (29 % odpovědí) a že je to nebezpečné a jedinec může mít trvalé následky (27 % odpovědí). Celkově si 38 respondentů myslí, že každodenní užívání vede jedince k záškoláctví, hazardu, kriminalitě a dalším rizikovým jevům (16 % odpovědí) a 33 respondentů si myslí, že závislý jedinec se stává nebezpečným pro společnost (14 % odpovědí). Názor, že s takovými jedinci je větší legrace má 14 respondentů (6 % odpovědí). Méně časté názory jsou, že každodenní užívání drog pozitivně ovlivňuje zdraví a myšlení člověka (3 % odpovědí) a že lidé, kteří denně užívají drogy, mají více potřebných zkušeností do života (3 % odpovědí). Pouze 4 respondenti jsou toho názoru, že je to v pořádku (2 % odpovědí). V možnosti jiné se objevily tyto názory: mám různé názory na různé drogy;

vůbec mě to nezajímá (celkově 2 % odpovědí) (viz graf č. 14). Zastoupení respondentů v uvedeném množství u odpovědí jsem předpokládala.

9.5 Vyhodnocení výzkumných otázek

Výsledky rozhovoru se školním metodikem prevence a dotazníkového šetření měly přinést odpovědi na stanovené výzkumné otázky.

- **Jaké typy rizikového chování se ve škole vyskytují?**

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že se dle žáků nejvíce vyskytuje užívání legálních návykových látek a vyskytuje se užívání nelegálních návykových látek. Ostatní rizikové jevy se nevyskytují a spíše nevyskytují. Výskyt nejčastějšího rizikového jevu zmínila také školní metodička prevence.

- **Jsou žáci během studia informováni o nelegálních návykových látkách?**

Celkově si 53 % respondentů myslí, že má o nelegálních návykových látkách dostatek informací a dle šetření informace získávají převážně na internetu a z médií (49 % respondentů). Nejvíce informací ze školského zařízení dostává 32 % tázaných. Dále se dle 36 % respondentů ve škole ve výuce spíše věnují nelegálním návykovým látkám a podle 31 % respondentů se této tématice nevěnují. Během svého celého studia 34 % respondentů informace spíše dostává a dle šetření si 29 % respondentů myslí, že informace nedostává. Celkově vyplývá, že žáci jsou informováni o nelegálních návykových látkách jen z části.

- **Které aktivity realizuje škola v oblasti prevence nelegálních návykových látek?**

V současné době se dle školního metodika prevence realizují přednášky a školské zařízení se nelegálním návykovým látkám věnuje během výuky. Tuto odpověď také potvrdili žáci, dle nich je přednáška nejčastějším zdrojem informací o nelegálních návykových látkách ve škole. Šetření dále ukázalo, že by žáci měli zájem o přednášku, ve které vystupuje člověk, který byl drogově závislý a vyléčil se (80 % tázaných), přednášku od Policie ČR (44 % tázaných), nebo návštěvu divadla/kina (40 % respondentů).

- **Znají žáci náplň metodika prevence na škole?**

Z dotazovaných žáků 58 % respondentů nezná svého školního metodika prevence. Nejvíce žáků (67 %) si myslí, že náplň školního metodika prevence je poskytování poradenství a realizace aktivit v oblasti prevence (32 %), ostatní činnosti byly zvoleny méněkrát. Celkově 30 % žáků neví, jaká je náplň školního metodika prevence a 8 % zvolilo činnost, kterou školní metodik prevence nemá ve své kompetenci. Celkově vyplývá, že kompetence žákům nejsou zcela jasné.

- **Spolupracuje škola s institucemi, organizacemi nebo rodiči?**

Dle rozhovoru se školním metodikem prevence bylo zjištěno, že škola spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, speciálně pedagogickými centry, Policií ČR a s okresní metodičkou a rodiči žáků.

- **Jaké názory mají žáci na nelegálně návykové látky?**

Dle šetření, by nejvíce žáků zkusilo nelegální návykovou látku ze zvědavosti (52 % respondentů) a v případě, že by se nudilo (23 % tázaných). Celkově by 38 % respondentů nelegální návykovou látku nikdy nevyzkoušelo. Jedinci, kteří užívají nelegální návykové látky respondentům spíše nevadí (41 %). Kdyby respondenti zjistili, že jejich přítel užíval nelegální návykovou látku, nejčastěji by si o dané situaci s jedincem promluvili (37 %), nebo by jim to vadilo, ale dál by se s ním přátelili (31 %). Nejčastější názor na nelegální návykové látky byl takový, že užívání škodí zdraví (74 %).

- **Jaké rezervy vidí v preventivním programu školy školní metodik prevence?**

Dle rozhovoru se školním metodikem prevence bylo zjištěno, že je třeba mít více přednášek, besed a exkurzí. Exkurze například do poradenských center jako je K-centrum a Teen Challenge International.

10 Návrhy zlepšujících opatření

Na základě rozhovoru se školním metodikem prevence a zjištěných výsledků z dotazníkového šetření jsou navržena opatření, které by měly vést ke zlepšení primární prevence na TOS VARNSDORF s.r.o. v oblasti nelegálních návykových látek.

1. Vzhledem k tomu, že žáci dle šetření získávají nejvíce informací na internetu, je první doporučení vytvořit na webových stránkách školy sekci prevence, ve které by byly informace o nelegálních návykových látkách a jiných rizikových jevech. Dále zveřejnit poradenská zařízení, které lze navštívit a přidat aktuální elektronické stránky a kontakty na kterých se žáci mohou více informovat.
2. Z rozhovoru se školním metodikem prevence vyplynulo, že ve škole není žádná nástěnka s tematikou drog a nerozdávají se ani žádné letáčky/brožury. K informovanosti žáků by ale například informační letáčky, či brožury posloužily. Žáci by si je mohli kdykoliv vzít, nebo by se mohly rozdávat. Další variantou je vytvoření samostatné nástěnky na téma návykové látky na viditelném místě ve školském zařízení, z které by žáci mohli čerpat informace.
3. Z rozhovoru se školním metodikem prevence a dotazníkového šetření vyplynulo, že jsou ve škole realizovány přednášky (např. od Policie ČR). Žáci ale projeví zájem i o jiné aktivity, nejvíce o přednášku od člověka, který byl drogově závislý a vyléčil se. Tuto možnost nabízí například Teen Chalange International. Žáci také mohou navštívit kontaktní a poradenské centrum WHITE LIGHT, které by uvítala i školní metodička prevence a je v blízkosti školy.
4. Jelikož více než polovina respondentů nezná školního metodika prevence, čtvrté doporučení zní, zdůraznit žákům kdo je školní metodik prevence, kde ho žáci mohou najít a vysvětlit jeho náplň práce.
5. Z rozhovoru s metodikem prevence vyplývá, že se někteří učitelé na preventistu neobrací, i když je ve třídě problém v oblasti rizikových jevech. Další doporučení je proto zmínit tento problém například na pedagogické radě

a připomenout pedagogickým pracovníkům možnost využití znalostí a nabízené pomoci od školního metodika prevence. Dále bych doporučovala zapojit do prevence také učitele odborného výcviku/praxe, protože i tito učitelé mají na žáky značný vliv a tráví s žáky poměrně spoustu času.

6. Podle názorů žáků na nelegální návykové látky, byla jedna z nejčastějších důvodů prvního užití nuda. Poslední doporučení proto je realizovat mimoškolní aktivity, např. zájmové kroužky, ve kterých by žáci měli možnost využít smysluplně svůj volný čas a nudu zahnat. Další možností je informovat žáky o blízkém centru pro mladistvé, který je ve stejném městě jako škola a které nabízí různé volnočasové aktivity.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Prevence rizikového chování na střední odborné škole se zabývala současnou prevencí na škole TOS VARNSDORF s.r.o. v oblasti nelegálních návykových látkách. V teoretické části práce byla provedena literární rešerše z dostupných zdrojů, obsahující základní pojmy a informace z oblasti prevence rizikového chování, rizikového chování v období dospívání, rizikového chování zaměřené na nelegální návykové látky, charakteristika adolescence. V praktické části bylo realizováno kvalitativní šetření (rozhovor se školním metodikem prevence) a kvantitativní šetření (dotazníkové šetření mezi žáky). Cílem bakalářské práce bylo zjistit současnou prevenci nelegálních návykových látek na střední odborné škole a případně vytvořit vhodná doporučení ke zkvalitnění preventivního programu školy. Těchto cílů bylo dosaženo.

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že žáci ve školském zařízení nejsou zcela informováni v oblasti nelegálních návykových látek. Proto bylo navrženo aktualizovat webové stránky školy a vytvořit sekci s názvem prevence. Dalším navrženým opatřením bylo vytvoření nástěnky ve školském zařízení, či rozdávání informačních letáčků/brožur. V oblasti realizovaných aktivit škola využívá pouze přednášky od Policie ČR a nelegálním návykovým látkám se snaží věnovat ve výuce. Žáci by ale uvítali i další možné aktivity, proto bylo navrženo využít služeb poradenských center jako je Teen Chalange Internation a K-centrum. Prostřednictvím dotazníkového šetření bylo dále zjištěno, že více než polovina dotázaných respondentů nezná školního metodika prevence a zcela nezná jeho náplň práce. Doporučení pro to zní informovat žáky, připomenout jméno školního metodika prevence, ujasnit jeho náplň práce a ukázat, kde metodika mohou najít a kontaktovat. Dále školní metodik prevence v rozhovoru zmínil problém v komunikaci mezi třídními učiteli a jím. Je tedy na pedagogických pracovnicích školy, aby v zájmu žáků udělali opatření, které povedou ke zlepšení komunikace a aby učitelé využívali znalostí a nabízené pomoci od školního metodika prevence. Doporučeno bylo projednat tento problém například na pedagogické radě. Bylo také doporučeno zapojit do oblasti prevence učitelé odborného výcviku/praxe, protože z dotazníkového šetření vyplynulo, že žáci od těchto učitelů informace o nelegálních návykových látkách spíše nedostávají.

Posledním zjištěním bylo, že důvodem pro prvotní užití nelegální návykové látky je zvědavost a nuda. Je proto důležité žákům nabídnout zájmové aktivity a spolupracovat s centry pro mládež, aby žáci mohli smysluplně využít svůj čas.

Bakalářská práce nabízí spoustu základních informací, důležitých zjištění a navrhuje různá doporučení a opatření, která může střední odborná škola využít v praxi a zefektivnit tak svůj preventivní program a prevenci na škole.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

TIŠTĚNÉ ZDROJE

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

HAJNÝ, Martin. *O rodičích, dětech a drogách: drogy a jejich účinky: rizika zvyšující užívání drog: léčba: problémové situace*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2001. 133 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0135-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. 254 stran. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

KABÍČEK, Pavel a kol. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2014. 343 s. ISBN 978-80-7387-793-4.

KALINA, Kamil a kol. *Základy klinické adiktologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 388 s. Psyché. ISBN 978-80-247-1411-0.

MACEK, Petr. *Identita jako proces: vývojový přístup a styly sebedefinování*. In: HŘEBÍČKOVÁ, Martina, ed., MACEK, Petr, ed. a ČERMÁK, Ivo, ed. *Agrese, identita, osobnost*. Vyd. 1. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR, 2003. 315 s. ISBN 80 86620-06-9.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 270 s. ISBN 978-80-246-1916-3.

SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014. 147 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4042-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Drogová epidemiologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 95 s. Učebnice. ISBN 80-244-0709-4.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Co je prevence. *Klinika Adiktologie* [online]. Copyright © 2019 [cit. 06.11.2019]
Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/co-je-prevence>

Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách | *drogy-info.cz* |
Home – drogy-info.cz [online]. Copyright © 2015 [cit. 19.02.2020].
Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/nms/vyzkum-nms/evropska-skolni-studie-o-alkoholu-a-jinych-drogach-espac-2015/>

Informace o oborech vzdělání | Střední průmyslová škola TOS VARNSDORF /
Střední průmyslová škola TOS VARNSDORF [online]. Copyright © 2015
[cit. 13.03.2020]. Dostupné z: <http://www.spstosvarnsdorf.cz/cz/pro-uchazece/dokumenty-ke-stazeni.html>

Kontaktní centrum, Kontaktní centrum Rumburk – WHITE
LIGHT I, z.ú. *Terapeutická komunita WHITE LIGHT I, z. ú. - pro škodlivé závislosti* [online]. Copyright © 2018 Copyright [cit. 26.02.2020].
Dostupné z: <https://wl1.cz/kontakti-centra/kontakti-centrum-rumburk/>

Legislativa: užívání návykových látek | *Prevence-info.cz*. | *Prevence rizikového chování* [online]. Copyright © 2019 [cit. 06.11.2019].
Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/legislativa/prehled/trch/uzivani%20navykovych%20latek>

Manuál pro tvorbu Minimálního preventivního programu, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2010 [cit. 19.02.2020].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/16437/download/>

Metodické doporučení MŠMT, příloha č. 1, Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28,
MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2010 [cit. 19.02.2020].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Metodické doporučení MŠMT, příloha č. 11, Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28,
MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2010 [cit. 19.02.2020].
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Metodické doporučení MŠMT, příloha č. 17, Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2010 [cit. 19.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

MIOVSKÝ, Michal et. al. *Primární prevence rizikového chování ve školství*: [monografie online]. Vyd. 1. Praha: Sdružení SCAN, ©2010. 253 s. [cit. 11.06.2019]. ISBN 978-80-87258-47-7. Dostupné z: http://pppkv.cz/dokumenty/PRIMARNI%20PREVENCE%20RIZIKOV EHO%20CHOVANI%20VE%20SKOLSTVI_MONOGRAFIE.pdf

Nabídka prevence Do světa s.z., DO SVĚTA z.s. - PREVENCE. *DO SVĚTA z.s.* [online]. Copyright © 2019 [cit. 26.02.2020]. Dostupné z: <https://www.dosveta.org/prevence>

Národní strategie primární prevence, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2019 [cit. 18.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt>

Národní výzkum užívání návykových látek | drogy-info.cz. *Home – drogy-info.cz* [online]. Copyright © 2016 [cit. 19.02.2020]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/nms/vyzkum-nms/narodni-vyzkum-uzivani-navykovych-latek-2016/>

NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY. *Alkohol drogy a vaše děti: Jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. 5. revidované vydání. Praha: Sportpropag, © 2003. 83 s. [cit. 26.02.2020] Dostupné z <http://www.kcentrumnoe.cz/cze/getfile.php?FileID=110>

OSPOD a návykové látky. *Metodika pro pracovníky OSPOD zaměřená na práci s rodinou v oblasti užívání návykových látek* [online]. Copyright © 2018 [cit. 06.11.2019] Dostupné z: <https://esf2014.esfcr.cz/dap/Dokumenty/DownloadData?id=6f5a4f28-0432-4664-81de-5d12dfafbbba&fn=OSPOD%20a%20n%C3%A1vykov%C3%A9%20l%C3%A1tky.pdf>

Primární prevence Teen Chalange International. *O prevenci* [online]. Copyright © 2019 [cit. 26.02.2020]

Dostupné z: <https://www.teenchallenge.cz/aktivity/prevence/o-prevenci>

Rozdělení primární prevence. *Klinika Adiktologie* [online]. Copyright © 2019 [cit. 06.11.2019] Dostupné z: <https://www.adiktologie.cz/rozdeleni-primarni-prevence>

Služby v oblasti primární prevence. *PPPÚK* [online]. Copyright © 2018 Petr Janda [cit. 26.02.2020]. Dostupné z: <https://www.pppuk.cz/poradny/rumburk/prevence>

Školský zákon, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2019 [cit. 19.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019>

Vyhláška č. 72/2005 Sb. *Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 19.02.2020]

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-197#cast1>

Výzva MŠMT, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2019 [cit. 19.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/vyzva-2020>

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

GRAFY

Graf č. 1: Věk respondentů	39
Graf č. 2: Rizikové jevy	40
Graf č. 3: Informovanost o nelegálních návykových látkách	41
Graf č. 4: Zdroj informací	42
Graf č. 5: Informovanost během výuky	43
Graf č. 6: Informovanost během studia	44
Graf č. 7: Informovanost od pracovníků školy a z pořádaných aktivit.....	46
Graf č. 8: Výběr aktivit	47
Graf č. 9: Znalost jména školního metodika prevence.....	48
Graf č. 10: Znalost náplně práce školního metodika prevence	49
Graf č. 11: Důvody k užití nelegální návykové látky.....	50
Graf č. 12: Názor na jedince, kteří užívají nelegální návykové látky	51
Graf č. 13: Názor na jedince, kteří užívali nelegální návykové látky	52
Graf č. 14: Názory na pravidelné užívání nelegálních návykových látek.....	53

TABULKY

Tabulka č. 1: Rizikové jevy	39
Tabulka č. 2: Pravdivé/nepravdivé tvrzení o nelegálních návykových látkách .	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Seznam otázek pro rozhovor

Příloha č. 2: Vzor dotazníku

Příloha č. 1: Seznam otázek pro rozhovor

1. Jak dlouho pracujete jako metodik prevence?
2. Jaký preventivní program škola využívá? Můžete ho prosím popsat?
3. S jakými formy rizikového chování se ve škole setkáváte?
4. S kterými formy rizikového chování se setkáváte nejčastěji?
5. Jaké konkrétní aktivity využíváte k prevenci užívání nelegálních návykových látek?
6. Jak na tyto aktivity reagují žáci?
7. Máte ve škole k dispozici nějaké brožury, či informační letáky pro žáky ohledně užívání návykových látek, vytvořenou nástěnku s informacemi, důležitými weby apod.?
8. Spolupracujete s nějakými institucemi/osobami v oblasti prevence?
9. Spolupracujete s rodiči žáků?
10. Kolik žáků se na Vás v minulém/letošním školním roce přibližně obrátilo se svým problémem v oblasti nelegálních návykových látek?
11. Jaké rezervy vidíte v realizaci primární prevence v oblasti nelegálních návykových látek?

Příloha č. 2: Vzor dotazníku

Milí žáci,

prosím o zapojení se do mé bakalářské práce prostřednictvím vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je zcela **anonymní**, prosím, nepodepisujte se. Výsledky dotazníku budou použity pouze pro studijní účely. Předem děkuji za spolupráci a Váš čas.

Michaela Vychodilová

Studijní obor:

Třída:

Pohlaví:

Věk:

1. Které rizikové jevy se podle Vás vyskytují ve škole?

Zakroužkuj pouze jedno číslo u každého z nabídky dle Vašeho názoru (1 = nevyskytují, 5 = vyskytují). Jestli víte i o dalších rizikových jevech, můžete doplnit do nabídky jiné.

	Nevyskytuje	Spíše nevyskytuje	Vyskytuje	Vyskytuje častěji	Vyskytuje nejvíce
Agrese	1	2	3	4	5
Šikana	1	2	3	4	5
Násilí	1	2	3	4	5
Rasismus	1	2	3	4	5
Vandalismus	1	2	3	4	5
Záškoláctví	1	2	3	4	5
Hraní hazardních her	1	2	3	4	5
Užívání legálních návykových látek (cigarety, alkohol, kofein...)	1	2	3	4	5
Užívání nelegálních návykových látek (marihuana, pervitin, extáze, heroin, LSD...)	1	2	3	4	5
Jiné	1	2	3	4	5

2. Myslíte si, že máte dostatek informací o nelegálních návykových látkách?

Vyberte pouze jednu z možností.

- a) Ano
- b) Spíš ano
- c) Ne
- d) Spíš ne

3. Myslíte si, že je u Vás ve škole v rámci výuky věnováno dostatek pozornosti nelegálním návykovým látkám? Vyberte pouze jednu z možností.

- a) Ano
- b) Spíš ano
- c) Ne
- d) Spíš ne

4. Myslíte si, že ve škole během Vašeho studia v rámci výuky a přednášek dostáváte dostatek informací o nelegálních návykových látkách?

Vyberte pouze jednu z možností.

- a) Ano
- b) Spíš ano
- c) Ne
- d) Spíš ne

5. Od koho jste získal/a nejvíce informací ohledně nelegálních návykových látek? Můžete vybrat více možností.

- a) Rodina
- b) Škola
- c) Spolužáci
- d) Kamarádi
- e) Média (TV, internet)
- f) Knihy

6. Které tvrzení je dle Vás pravdivé/nepravdivé? Vyberte pouze jednu z možností u každého tvrzení.

Při dlouhodobém užívání marihuany nemůže vzniknout závislost.	Pravda	Lež
Při dlouhodobém užívání marihuany může mít jedinec sníženou schopnost zpracovávat informace, verbálně se vyjadřovat a může mít snížené matematické schopnosti.	Pravda	Lež
Při užití pervitinu je jedinec bez energie, má často hlad a je unavený.	Pravda	Lež
Pervitin může při dlouhodobém užívání způsobit poškození jater, ledvin, plic, nebo mozku.	Pravda	Lež
Opiáty mají tlumivý účinek. Řadíme mezi ně například heroin.	Pravda	Lež
Při opakovaném užívání halucinogenů (lysohlávky, mochromůrka červená) nemohou nastat halucinace i bez užití drogy.	Pravda	Lež
Při dlouhodobé inhalaci toluenu mohu mít poškozená játra, nebo poleptané dýchací cesty.	Pravda	Lež

7. Jakým způsobem získáváte ve škole informace o nelegálních návykových látkách?

Můžete vybrat více možností, případně můžete napsat jiné.

- Během výuky
- Přednáška
- Školní metodik prevence
- Třídní učitel
- Učitel odborného výcviku, praxe
- Jiné .....

8. Jaké aktivity byste ve škole uvítali v oblasti prevence nelegálních návykových látek?

Můžete vybrat více možností, případně můžete napsat jiné.

- Přednáška od člověka, který byl drogově závislý a vyléčil se
- Přednáška od Policie ČR
- Přednáška od zkušených lektorů
- Divadelní představení, film
- Návštěva centra, které se zabývá užíváním návykových látek (nabízí poradenství, nabízí testování na přítomnost drog v těle, sbírá injekčních stříkačky aj.)
- Skupinová nebo individuální práce během výuky (např. tvorba plakátu, informačního letáku...)
- Povídání si o návykových látkách s třídním učitelem
- Povídání si o návykových látkách se školním metodikem prevence
- Povídání si o návykových látkách s učitelem odborného výcviku, praxe
- Jiné .....

9. Víte, jak se jmenuje Váš školní metodik prevence? Vyberte pouze jednu z možností, pokud vyberete možnost ano, napište jméno školního metodika prevence.

- a) Ano, jméno: .....
- b) Ne

10. Víte, jakou náplň práce má metodik prevence? Můžete vybrat více možností, případně můžete napsat jiné.

- a) Poskytování poradenství
- b) Realizace aktivit v oblasti prevence
- c) Testování na návykové látky
- d) Práce s žáky, skupinou
- e) Spolupráce s různými institucemi
- f) Nevím
- g) Ani jedna z výše uvedených
- h) Jiné .....

11. Z jakých důvodů byste zkusil/a nelegální návykovou látku? Můžete vybrat více možností, případně můžete napsat jiné.

- a) Zvědavost
- b) Porušení pravidel
- c) Nabídka od kamaráda
- d) Chci být jako někdo, kdo nelegální návykovou látku užívá
- e) Chci zapadnout do party
- f) Cítil/a bych se dospělejší
- g) Odlišení se od ostatních
- h) V krizi, neshodách
- i) Špatná nálada, stres
- j) Pocítil/a jsem neúspěch
- k) Únik před realitou
- l) Nuda
- m) Taneční nebo jiná zábava
- n) Jiné .....
- o) Nikdy bych nelegální návykovou látku nezkusil/a

12. Vadí Vám, když někdo užívá nelegální návykové látky? Vyberte pouze jednu z možností.

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Ne
- d) Spíše ne

13. Co byste dělal/a, kdybyste zjistil/a, že Váš přítel užíval nelegální návykové látky? Můžete vybrat více možností, případně můžete napsat jiné.

- a) Nevadilo by mi to.
- b) Vadilo by mi to, ale dál bych se s ním přátelil.
- c) Přestal bych se s ním přátelit.
- d) Popovídal/a bych si s ním o tom.
- e) Neptal/a bych se ho na to.
- f) Jiné .....

14. Co si myslíte o každodenním užívání nelegálních návykových látek? Můžete vybrat více možností, případně můžete napsat jiné.

- a) Je to nebezpečné, z pravidelného užívání může mít člověk trvalé následky.
- b) Škodí to zdraví.
- c) Člověk, který denně užívá drogy, se stává nebezpečným pro ostatní.
- d) Každodenní užívání drog vede člověka například k záškoláctví, hazardu, kriminalitě...
- e) Je to v pořádku.
- f) Každodenní užívání drog pozitivně ovlivňuje zdraví a myšlení člověka.
- g) S lidmi, kteří denně užívají drogy, je větší legrace.
- h) Lidé, kteří denně užívají drogy, mají více potřebných zkušeností do života.
- i) Jiné .....